

NIBR-rapport 2010:19

Jon Guttu og Lene Schmidt

Møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand

NIBR

Norsk institutt for by- og regionforskning

Møtesteder i
Bydel Søndre Nordstrand

Andre publikasjoner fra NIBR:

NIBR-rapport 2010:9

Med hjerte i bygda
- stedsutvikling på Vik i
Hole kommune

NIBR-rapport 2010:6

Florø i fokus
- sosikulturell
stedsanalyse for
profilering av byutvikling

NIBR-rapport 2008:7

**Kartlegging av
boligmassen i
Groruddalen**
En GIS-basert kartlegging

Rapportene koster
kr 350,-, og kan bestilles
fra NIBR:
Gaustadalléen 21
0349 Oslo
Tlf. 22 95 88 00
Faks 22 60 77 74

E-post til
nibr@nibr.no

Rapportene kan også
skrives ut fra
www.nibr.no

Porto kommer i tillegg til
de oppgitte prisene

Jon Guttu og Lene Schmidt

Møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand

NIBR-rapport 2010:19

Tittel: **Møtesteder i
Bydel Søndre Nordstrand**

Forfatter: Jon Guttu og Lene Schmidt

NIBR-rapport: 2010:19

ISSN: 1502-9794
ISBN: 978-82-7071-852-8
Prosjektnummer: O-2834
Prosjektnavn: Kartlegging av møteplasser
Oppdragsgiver: Bydel Søndre Nordstrand
Prosjektleder: Jon Guttu

Referat: Rapporten gir en oversikt over møtesteder ute og innendørs i bydelen, de viktigste brukerne og hva som bør gjøres for å forbedre møtestedene. Blant en rekke større og mindre møtesteder i bydelen peker idrettsanlegg, skoler og sentere seg ut som de mest brukte. Rapporten er basert på møter med beboere, intervju med skoleelever og spørreskjema til beboerorganisasjoner.

Sammendrag: Norsk og engelsk

Dato: August 2010

Antall sider: 123

Pris: Kr 350,-

Utgiver: Norsk institutt for by- og regionforskning
Gaustadalléen 21,
0349 OSLO
Telefon: (+47) 22 95 88 00
Telefaks: (+47) 22 60 77 74
E-post: nibr@nibr.no
Vår hjemmeside: <http://www.nibr.no>

Trykk: Nordberg A.S.
Org. nr. NO 970205284 MVA
© NIBR 2010

Forord

Rapporten gir en oversikt over møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand. Registreringen er gjennomført på oppdrag fra bydelsadministrasjonen. Prosjektet er et ledd i Oslo Sør-satsingen, og formålet er å bidra til flere og bedre møtesteder i bydelen.

Målgruppen er først og fremst bydelsadministrasjonen og politisk ledelse. Rapporten kan også være nyttig for beboere og representanter for lokale lag og foreninger i bydelen.

Vi takker Bydel Søndre Nordstrand for konstruktivt samarbeid. En særlig takk til prosjektleder Inger Aguilar for hjelp med å kontakte informanter og for positivt og hyggelig samarbeid. Vi takker også alle våre informanter som har delt av sin kunnskap med oss.

Oslo, august 2010

Marit Ekne Ruud,
forskningssjef

Innhold

Forord	1
Figuroversikt	4
Sammendrag.....	6
Summary	10
1 Innledning.....	15
1.1 Formål og bakgrunn	15
1.2 Metode.....	17
2 Hele bydelen.....	21
3 Bjørndal.....	25
3.1 Møtesteder på Bjørndal.....	26
3.2 Bjørnholt skole	28
3.3 Meklenborg idrettsanlegg.....	32
3.4 Bjørndal senter (Granberg torg)	34
3.5 Bjørndal Grendehus (aktivitetshuset, frivilligsentralen og plassen utenfor)	36
3.6 Bjørndal kebab og pizza.....	37
3.7 Andre møtesteder.....	38
3.8 Møtesteder i borettslag og sameier.....	40
3.9 Oppsummering og anbefalinger	42
4 Hauketo og Prinsdal.....	43
4.1 Møtesteder på Hauketo og Prinsdal.....	45
4.2 Idrettsanlegg og friområde langs Grønliåsen.....	45
4.3 Hauketo og Prinsdal skole	48
4.4 Hauketo senter	49
4.5 Prinsdal torg.....	50
4.6 Prinsdal velhus.....	51
4.7 Lerdal fritidsklubb ("Låven")	52
4.8 Hauketo-Prinsdal kirke.....	52
4.9 Andre møtesteder.....	53
4.10 Møtesteder i borettslag og sameier.....	54

4.11	Behov for nye møtesteder	56
4.12	Oppsummering og anbefalinger	57
5	Holmlia.....	59
5.1	Møtesteder på Holmlia.....	60
5.2	Lusetjern idrettspark.....	61
5.3	Holmlia senter	63
5.4	Holmlia bibliotek.....	65
5.5	Holmlia idretts- og svømmehall.....	66
5.6	Hvervenbukta	68
5.7	Skolene og skolegårdene	69
5.8	Parselhager og parker	70
5.9	Søndre Ås gård	71
5.10	Søndre Holmlia aktivitetssenter	72
5.11	Andre møtesteder.....	74
5.12	Møtesteder i borettslag og sameier.....	75
5.13	Behov for nye møtesteder	76
5.14	Oppsummering og anbefalinger	78
6	Mortensrud.....	79
6.1	Møtesteder på Mortensrud	80
6.2	Mortensrud Idrettspark.....	81
6.3	Klemetsrud idrettshall	82
6.4	Ungdomsklubber.....	84
6.5	Senter Syd.....	85
6.6	Søndre Nordstrand Muslimske senter	88
6.7	Stenhuset	89
6.8	Mortensrud kirke og Frikirken.....	90
6.9	Skolene og skolegården	91
6.10	Andre utendørs møtesteder.....	93
6.11	Møtesteder i boligområder og sameier.....	93
6.12	Behov for nye møtesteder	95
6.13	Oppsummering og anbefalinger	96
7	Oppsummering, drøfting og anbefalinger	98
7.1	Noen dilemmaer mht prioritering av møtesteder	98
7.2	Ulike typer møtesteder – muligheter og utfordringer.....	103
7.3	Ti råd til bydelen	111
	Litteratur	114
	Vedlegg 1 Tabeller.....	116

Figuroversikt

Figur 2.1	Bydel Søndre Nordstrand med delbydeler	22
Figur 3.1	Møtesteder på Bjørndal.....	27
Figur 3.2	Bjørnholt skole er bydelens videregående skole. Et storstilt anlegg som stod ferdig i 2007	28
Figur 3.3	Biblioteket i Bjørnholt skole er filial av Deichmanske bibliotek og betjener offentligheten	29
Figur 3.4	Meklenborg idrettsanlegg ligger i en dalsenkning mellom bebyggelsen og Grønliåsen.....	32
Figur 3.5	Bjørndal senter er mye brukt av ungdommen, men karakteriseres som ”goldt og trist”	35
Figur 3.6	Frivilligsentralen og plassen foran i novemberregn ...	37
Figur 3.7	Bjørndal kebab og pizza, ikke langt unna Bjørnholt skole	38
Figur 3.8	Grønliåsen er et flott rekreasjonsområde med lysløype	40
Figur 4.1	Møtesteder i Hauketo og Prinsdal	44
Figur 4.2	Litt av idrettsanlegget langs Grønliåsen.....	46
Figur 4.3	Prinsdal barneskole ligger fint til på vestsiden av Grønliåsen.....	48
Figur 4.4	Hauketo senter er dominert av trafikkfunksjoner	49
Figur 4.5	Prinsdal torg er dominert av parkerte biler og asfalt .	50
Figur 4.6	Prinsdal velhus, en litt anonym bygning som rommer et flott møtelokale.....	51
Figur 4.7	Oppslagstavla på Prinsdal senter	53
Figur 4.8	Hauketoveien, sett mot stasjonsområdet. ”Trekanten” til venstre i bildet.....	58
Figur 5.1	Møtesteder på Holmlia.....	60
Figur 5.2	Lusetjern idrettspark, omtalt som Holmlias ”hjerne”.	62
Figur 5.3	Holmlia senter med plassen foran Kafé Larsen	64
Figur 5.4	Biblioteket brukt som lokalt informasjons- og møtested	66

Figur 5.5	Holmlia svømmehall omtales, sammen med idrettshallen vis a vis, som det viktigste møtestedet for ungdommen på Holmlia.....	67
Figur 5.6	Holmlia ungdomsskole med trappeanlegget ned til friområdet. Inngangen til fjellhallen inntil skolen.	70
Figur 5.7	Parken nedenfor Holmlia senter er et av få parkmessige områder i bydelen, Holmlia kirke i bakgrunnen	71
Figur 5.8	Søndre Ås gård ligger vakkert til helt sør på Holmlia. Gårdens tilbud benyttes av beboere fra hele bydelen	72
Figur 5.9	Søndre Holmlia fritidssenter er stengt på ubestemt tid.	73
Figur 6.1	Møtesteder på Mortensrud	80
Figur 6.2	Mortensrud idrettspark er det viktigste utendørs møtestedet på Mortensrud.....	82
Figur 6.3	Det private treningssenteret er meget godt besøkt	83
Figur 6.4	Røde kors ressurscenter har tilholds sted i tidligere Mortensrud gård like ved Senter Syd	85
Figur 6.5	Oversiktsfoto Senter Syd. Torget ligger til høyre for senterbygningen og mangler aktivitet og mennesker.	86
Figur 6.6	T-banestasjonen på Mortensrud med trappa opp til torget.....	87
Figur 6.7	Søndre Nordstrand Muslimske senter var et viktig møtested, inntil det ble nedlagt vinteren 2010.....	88
Figur 6.8	Stenhuset har potensial til å bli et viktig møtested. Bygningen trenger vedlikehold og innvendig modernisering	89
Figur 6.9	Mortensrud kirke ligger flott til, men litt avsondret fra senteret.....	90
Figur 6.10	Det overdekkete sentralrommet i Mortensrud skole fungerer som elevenes møteplass og samlingsrom. ...	92
Figur 6.11	Torget på Senter Syd er i dag en ødslig og lite brukt plass	97

Sammendrag

Jon Guttu og Lene Schmidt

Møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand

NIBR-rapport: 2010:19

Formålet med prosjektet er å bidra til flere og bedre møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand gjennom å etablere et godt kunnskapsgrunnlag. Bakgrunnen for arbeidet er prioriteringer i forbindelse med *Oslo Sør-satsingen*, et ”spleiselag” mellom Staten og Oslo kommune. Målet for satsingen er å styrke levekår og livskvalitet for beboerne i bydelen. Arbeidet er særlig rettet mot integrering og inkludering, oppvekst og folkehelse. Bydelspolitikerne har ved flere anledninger satt møteplasser som et prioritert fokus i satsingen.

Hva er et møtested?

Møtesteder er steder hvor folk treffes. Det kan være steder som er planlagt for møter mellom folk, for eksempel et torg, eller det kan være steder som har utviklet seg til et møtested selv om det ikke var tenkt slik, for eksempel et gatehjørne. Møtesteder kan ha formell karakter eller de kan være av uformell art. Noen møtesteder er lukket for andre enn betalende medlemmer mens andre kan være åpne for alle. En kan også skille mellom utendørs og innendørs møtesteder selv om de viktige møtestedene ofte har arealer både inne og ute.

Metode

Vi har brukt følgende datakilder i kartleggingen:

- Beboermøter i hver av de fire delbydelene
- Oppgave i en 9. klasse, en skoletime i hver delbydel
- Spørreskjema til alle borettslag/sameier og velforeninger
- Befaringer og individuelle samtaler

Konklusjoner og anbefalinger

Studien har vist at Søndre Nordstrand er en topografisk oppdelt bydel. Mortensrud, Bjørndal, Prinsdal og Holmlia er bortimot ”egne verdener”. Når bydelen skal prioritere midler til utvikling av møtesteder, vil det være nødvendig å diskutere følgende dilemmaer:

- Møtesteder for hele bydelen versus møtesteder i delbydelene
- Forholdet mellom delbydelene – konkurranse eller samarbeid?
- Drift av eksisterende møtesteder eller etablering av nye møtesteder
- Formelle versus uformelle møtesteder, møtesteder for bestemte brukergrupper versus møtesteder for ”alle”
- Eksisterende møtesteder med uutnyttet potensial versus etablering av nye møtesteder
- Enkle, kortsiktige tiltak eller større, mer langsiktige tiltak

Informantene rapporterer om liten bruk av møtesteder i andre delbydeler enn sin egen. Det gjelder også for tilbud som er ment å dekke hele bydelens behov som for eksempel svømmehallen og biblioteket på Holmlia. Det er nærliggende å peke på den fysiske oppdelingen av bydelen som årsak til dette, i tillegg til historiske forhold. Bedre kommunikasjoner på tvers, både kollektivtransport og tur- og sykkelveier, kan være et svar på problemet.

Idrettsanleggene i hver delbydel brukes intensivt, særlig av barn og ungdom i organisert idrett. Dermed fungerer de som sentrale møtesteder for brukerne. I rapporten pekes det på en rekke mindre tiltak som vil forbedre bruken. Når det gjelder større tiltak bør utvikling av idrettsanleggene vurderes i lys av prioriteringer i Kommunedelplan for idrett og friluftsliv.

Kjøpesentre er viktige uformelle møtesteder, og har tradisjonelt hatt både private og offentlige servicetilbud. Målet må være å styrke sentrenes samfunnsmessige rolle. Det foreligger planer for utbygging av flere sentre. Planleggingen bør koordineres med bydelens behov, slik at en om mulig kan få til flere ikke kommersielle, så vel som kommersielle tilbud i sentrene.

Skoler og barnehager er viktige møtesteder for barn og ungdom og deres pårørende. Skolenes felleslokaler (samlingslokaler, svømmehall og lignende) bør i større grad tas i bruk som møtesteder for nabolaget.

Borettslag og sameier rapporterer om mange uformelle møtesteder utendørs. Bebyggelsen er ofte organisert rundt bilfrie tun som fungerer som møtesteder for mindre barn og barnefamilier. Noen borettslag/sameier har også egne grendehus som brukes til generalforsamling og andre felles arrangementer i tillegg til private fester. Beboere som ikke har grendehus etterlyser slike innendørs møtesteder.

Det er behov for å styrke *ungdomsklubbene* og sikre stabil drift. Bydelspolitikkerne bør arbeide for at ungdomsklubber blir et lovpålagt tilbud.

Ønske om *skjermete og vakre parkmessige områder* fremkom i flere beboergrupper. I følge kommunens kartlegging har bydelen i dag ingen parker, men området mellom Holmlia senter og kirken kan med litt opparbeiding bli en park for delbydel Holmlia. Vi vil foreslå at det opparbeides *en park* som et uformelt utendørs møtested i hver delbydel.

Vi har registrert mange møtesteder som trenger et mer systematisk opplegg for *forvaltning, drift og vedlikehold* (FDV). Det bør etableres et opplegg for FDV som involverer de mange aktørene som gjerne har ansvar for hver sine områder. Dette reiser også spørsmålet om i hvilken grad en bør ta vare på det en har, før en etablerer nye møtesteder, som også vil kreve drift og vedlikehold. Mange eksisterende møtesteder har et uutnyttet potensial, og trenger et tilskudd av funksjoner og aktiviteter for å fungere bedre.

En rekke steder har behov for *bedre belysning*, og det har fremkommet mange ønsker om *flere benker* og annen tiltrettelegging for utendørs opphold. Dette er tilsynelatende enkle tiltak, men vi anbefaler like fullt systematisk planlegging og gjennomføring av en eventuell "benkeaksjon".

Et spørsmål dreier seg om i hvilken grad en skal satse på møtesteder for bestemte grupper eller på møtesteder som favner "alle". Flere religiøse organisasjoner ønsker møtesteder for sine medlemmer. I et integreringsperspektiv kan det imidlertid være

behov for å legge til rette for *uformelle møtesteder* som favner flere, framfor formelle møtesteder for bestemte grupper.

Vi har registrert en sterk "vi"-holdning i noen delbydeler, der ildsjeler har fått til store og viktige aktivitetstilbud og møtesteder. Det foreligger ambisiøse planer for nye anlegg på Bjørndal og Mortensrud. For å få realisert slike store prosjekter, bør en overveie mulighetene for samarbeid på tvers av delbydeler eller med andre aktører.

Selv om beboerne primært føler tilhørighet til egen delbydel, vil det være behov for noen møtesteder som er felles for hele bydelen. Hvervenbukta er et slikt utendørs møtested med stort potensial, spesielt sommerstid. Hauketo peker seg ut som et fremtidig senter for bydelen. Hauketo har den mest sentrale beliggenheten kommunikasjonsmessig. Området har få tilbud i dag, og er dominert av parkeringsplasser. Beliggenheten vil egne seg både for private og offentlige servicetilbud, inkludert lokaler for bydelsforvaltningen. Flere har etterlyst kino- og kulturtilbud i bydelen, som vil kunne få en god plassering på Hauketo. Vi foreslår at det gjennomføres en mulighetsstudie for Hauketo som et felles knutepunkt. En omforming av dette området vil imidlertid gå langt utover Oslo Sør satsingen og må finansieres på annen måte.

Det er behov for bedre kommunikasjoner på tvers av delbydelene, både med kollektivtransport og gang- og sykkelveier. Det er også ønske om å redusere forskjellene mellom delbydeler når det gjelder offentlig og privat servicetilbud.

Summary

Jon Guttu and Lene Schmidt

Meeting places in the Borough of South Nordstrand

NIBR Report: 2010:19

The purpose of this project is to assist in the setting-up of more and better meeting places in the Borough of South Nordstrand, by establishing a good basis of knowledge as to what is needed. This work is based on the priorities laid down in The Oslo South Initiative - a joint effort between the Norwegian State and the Municipality of Oslo. The aim of the initiative is to improve the living conditions and quality of life for the residents of this borough. The work is particularly aimed at young people, and public health, as well as the integration and inclusion of ethnic minorities. Borough councillors have on several occasions put special focus on meeting places in this initiative.

What is a meeting place?

Meeting places are places where people meet. They can be places where people have planned to meet each other, for example a market place, or they can be places which have developed as a meeting place even if this was not the intention, for example, a street corner. Meeting places can be of a formal nature, or they can be informal. Some meeting places are barred to everyone other than paying members, whereas others can be open to all. There is also a difference between outdoor and indoor meeting places, even if the important meeting places often have both indoor and outdoor areas at their disposal.

Methods

We have used the following sources:

- Residents of the four areas of the borough

-
- Assignment in a 9th grade class – one school lesson in each area
 - Questionnaire to every housing cooperative/joint ownership group and residents' association
 - On-site visits and individual conversations

Conclusions and recommendations

The study has shown that South Nordstrand is a borough which is split topographically. Mortensrud, Bjørndal, Prinsdal and Holmlia are more or less “separate worlds”. When the Borough Council comes to prioritize funds to develop meeting places, the members will need to discuss the following dilemmas:

- Meeting places for the whole borough versus meeting places for the different areas
- The relationship between the different areas – competition or cooperation?
- Upkeep of existing meeting places or establishment of new meeting places
- Formal versus informal meeting places, meeting places for certain user groups versus meeting places for “everyone”
- Existing meeting places with untapped potential versus the establishing of new meeting places
- Simple, short-term measures or larger, more long-term initiatives

Our respondents tell us that meeting places in other areas of the boroughs other than their own are not used very much. This also applies to facilities meant to cover the needs of the whole borough, for example the swimming baths and library in the Holmlia neighbourhood. It would seem natural to suggest that the reason for this is the way the borough is divided physically, in addition to historical conditions. This problem could be solved by better public transport and cycle path communications between the different areas.

The sports grounds in each area are used extensively, especially by children and young people taking part in organized sports. Thus

they function as central meeting places for the users. The report points to a number of minor initiatives which will improve their use. With regard to major initiatives the development of sports grounds should be evaluated in the light of the priorities laid down in the Borough Plan for Sport and Outdoor Activities.

Shopping malls are important informal meeting places, and have traditionally offered both private and public services. The aim here must be to strengthen the malls' social role. There are plans to develop several existing malls. Planning should be coordinated with the needs of the borough, so that if possible, more non-commercial, as well as commercial facilities can be included in the malls.

Schools and kindergartens are important meeting places for children and young people, and their families. The schools' public areas (meeting halls, swimming baths and the like) should be used more as meeting places for the whole neighbourhood.

Housing co-operatives and joint ownership groups tell of many informal outdoor meeting places. Homes are usually planned around car-free courtyards which function as meeting places for small children and families. Some housing co-operatives /joint ownership groups also have their own hall, where neighbourhood meetings and other local events in addition to private parties are held. The residents who do not have their own local hall miss this kind of indoor meeting place.

The youth clubs should get more support, and they need to be run in a stable way. The Borough Councillors should strive to make youth clubs a mandatory activity.

A desire for *beautiful, protected park-like areas* was mentioned by several groups of residents. According to the Municipality's survey, the borough has no parks at the moment, but the area between the Holmlia mall and the church could become a park for the Holmlia neighbourhood, with a little work. We suggest that *a park* be laid out in each neighbourhood as an informal outdoor meeting place.

We have registered many meeting places which need a more systematic plan with regard to their administration and upkeep and the way they are run. A plan should be put in place to take care of these matters which should include all the people involved, who

each would be responsible for his/her own area. The question then arises as to what extent one should take care of what is already there, before establishing new meeting places, which will then also have to be run and maintained. Many existing meeting places have untapped potential and need additional uses and activities in order to be able to function better.

A number of places need *better lighting*, and several people have mentioned the wish for *more benches* and other additions to be able to enjoy being outdoors. This would seem to be a simple matter, but we nevertheless recommend systematic planning before a possible “bench action” is implemented.

Another question is to what extent one should go in for meeting places aimed at certain groups or meeting places which include “everyone”. Several religious organizations would like meeting places for their members. From an integration point of view, there may however be a need to arrange for *informal meeting places* which include several groups, rather than formal meeting places aimed at particular groups.

We have noted a strong “we” attitude in some neighbourhoods, where enthusiasts have succeeded in organizing important, major activities and meeting places. There are ambitious plans for new projects in the Bjørndal and Mortensrud neighbourhoods. In order to bring such major projects to fruition, the possibility of cooperation across neighbourhood borders, or working together with others, should be considered.

Even if the residents have a feeling of mainly belonging to their own particular area or neighbourhood, there will be a need for some meeting places which are for everyone in the borough. Hverven Bay is one such outdoor meeting place with great potential. Hauketo stands out as a future mall for the whole of the borough. Hauketo is the most centrally situated as far as communications are concerned. The area has few facilities today, and is dominated by parking lots. Its position would be suitable for both private and public service facilities, including being able to house the borough administration. Several people have said they miss a cinema and other cultural activities in the borough, which would be well-positioned in Hauketo. We suggest that a feasibility study be implemented for Hauketo, as a common junction for all four areas. However, developing this area would go far beyond the

mandate of the Oslo South Initiative and would have to be financed in another way.

Better communications across the four areas of the borough are needed, both with regard to public transport and pedestrian and cycle paths. The gap between the four areas with regard to public and private services needs to be reduced.

1 Innledning

1.1 Formål og bakgrunn

Formålet med prosjektet er å bidra til flere og bedre møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand. Bakgrunnen for arbeidet er prioriteringer i forbindelse med *Oslo Sør-satsingen*, et ”spleiselag” mellom Staten og Oslo kommune i Bydel Søndre Nordstrand. Målet for satsingen er å styrke levekår og livskvalitet for beboerne i bydelen. Arbeidet er særlig rettet mot integrering og inkludering, oppvekst og folkehelse. Bydelspolitikerne har ved flere anledninger satt møteplasser som et prioritert fokus i satsingen. I et notat fra Bydel Søndre Nordstrand fra 2006 heter det:

”Den største utfordringen til befolkningssammensetningen er å tilrettelegge for utvikling av gode inkluderende nettverk i form av møteplasser og annen aktivitet for befolkningen”. Videre står det:
”Utfordringer i forhold til det fysiske miljøet vil være å sikre at de nye utbyggerområdene tar vare på grøntområder og tilrettelegger for møteplasser i alle aldersgrupper.

Beboerne kan komme med innspill og forslag til satsingen og svært mange av disse innspillene handler om nye møteplasser for ulike beboergrupper. For å kunne gjøre gode prioriteringer med begrensede ressurser vil det være til hjelp for politikerne og administrasjonen i bydelen å ha en oversikt over de steder beboerne i dag møtes og hva beboerne selv ser på som de viktigste behovene. Kartleggingen av møtesteder i bydelen skal danne et grunnlag for prioritere tiltak.

Hva er et møtested?

Møtesteder er steder hvor folk treffes. Det kan være steder som er planlagt for dette formålet, for eksempel et torg. Men det kan også være steder som har utviklet seg til møtested selv om det ikke var tenkt slik, for eksempel et gatehjørne eller et utsiktspunkt i skogen. Møtesteder kan ha formell karakter og kreve bestemte former for atferd, som en kirke, eller de kan være av uformell art og åpne for ulike aktiviteter, som en badestrand eller ballslette. Noen møtesteder er lukket for andre enn betalende medlemmer, som et treningssenter, mens andre kan være åpne for alle og gratis, som i en frivilligsentral. Møter kan være forberedt og organisert, men kan også skje som en følge av en mer formålsrettet aktivitet, for eksempel når en møtes på bussholdeplassen eller utenfor butikken når en har handlet.

En kan skille mellom utendørs og innendørs møtesteder. Eksempler på utendørs møtesteder er parsellhager, turløyper, idrettsanlegg, skolegårder, lekeplasser, parker, gater, benker ved butikkene, bensinstasjoner, grillplasser i skogen osv. Eksempler på innendørs møtesteder er grendehus, kirker, moskeer, biblioteker, ungdomsklubber, kafeer, butikker osv. I praksis har de fleste møtesteder både utendørs og innendørs aktiviteter.

For å dekke befolkningens behov vil det være behov for et mangfold av møteplasser. Dette kan tenkes i form av et møteplasshierarki fra de små, uformelle lekeplassene i nabolaget, til møteplasser for beboere i en delbydel til møteplasser for hele bydelen. Hierarkiet bør romme både innen- og utendørs møtesteder og de kan være av formell og uformell karakter. Vi vil drøfte dette konkret i forbindelse med prioritering av tiltak, i kapittel 7.

Andre planer og prosjekter vedrørende møtesteder i bydelen

Det har tidligere vært gjennomført ulike kartlegginger for hele og deler av bydelen, og det foreligger en rekke planer og prosjekter som vil få betydning for utviklingen av møtestedene. Det dreier seg blant annet om:

- KDP (Kommunedelplan) for torg og møteplasser
- Kartlegging av barnetråkk på Bjørndal som del av prosjektet "Bjørndal – enda bedre", en plan for områdeutvikling av Bjørndal

- Forslag til bygging av ”Bjørndalhuset”, som er tenkt som et aktivitetshus for bjørndalbeboerne
- Senter Syd på Mortensrud hvor det foreligger planer om utvidelse på østsiden av dagens senter og torg med boliger og forretninger. Samtidig har Mortensrud Idretts og Kulturpark (MIK) gjennom en mulighetsstudie foreslått en multifunksjonell park med tilbud til alle samfunnsgrupper. Disse to prosjektene overlapper hverandre arealmessig, og er ikke koordinert.
- Holmlia torg der Samferdselsetaten planlegger en oppgradering og parkmessig behandling av tidligere buss- og drosjeholdeplass. OBOS har også planer om å legge om gang- og sykkelvegen slik at det blir mulig å bygge tak over Holmlia senter. Dette muliggjør kafé som henvender seg ut mot en opparbeidet møteplass for alle aldersgrupper.

Vi har i begrenset grad hatt anledning til å studere pågående planer detaljert. Vi vil imidlertid nevne dem i den grad beboerne referer til dem i våre undersøkelser. I arbeidet med kommunedelplanen har en registrert torg og møteplasser utendørs på basis av møter i hver delbydel. Vi vil kort beskrive våre funn i lys av denne planen i kapittel 7.

1.2 Metode

Datakilder

Vi har brukt følgende datakilder i kartleggingen:

- Beboermøter i hver av de fire delbydelene
- Oppgave i en 9. klasse, en skoletime i hver delbydel
- Spørreskjema til alle borettslag/sameier og velforeninger
- Befaringer og individuelle samtaler

Datainnsamlingen ble avsluttet mai 2010.

Beboermøtene

Prosjektleder for Oslo Sør-satsingen i bydelen har hatt ansvaret for å invitere beboere og representanter for aktuelle frivillige lag og organisasjoner til beboermøtene.

Beboermøtene har vært livlige og gitt mye informasjon. De har imidlertid fungert noe ulikt, avhengig av oppmøte, og vært tildels ensidig sammensatt med hensyn til deltakere. På møtet på Mortensrud var det stort oppmøte med i alt 19 deltakere, flest deltakere med tyrkisk og pakistansk bakgrunn. På Bjørndal var det også et stort oppmøte med 22 beboere. Her dominerte en stor gruppe beboere med somalisk bakgrunn. På Hauketo/Prinsdal deltok bare tre beboere, alle etnisk norske. På Holmlia kom seks deltakere. De representerte en god blanding av folk med innvandrerbakgrunn og etnisk norske. Deltakerne er nærmere presentert i kapitlene om de enkelte delbydelene.

Alle beboerne ble bedt om å fylle ut et individuelt skjema med opplysninger om de viktigste møtestedene, hvem som bruker dem, når møtestedene brukes og til hvilke typer aktiviteter. Beboerne ble også bedt om å angi behov for tiltak på eksisterende møtesteder og eventuelle behov for nye møtesteder. Etter dette fulgte en plenumsdiskusjon der vi søkte å oppsummere og prioritere behov for tiltak.

Skoleklasser

Det er fire ungdomsskoler i bydelen. Skolenes ledelse har bestemt hvilke 9. klasser vi skulle besøke. I ett tilfelle var det ikke mulig å gjennomføre undersøkelsen i en 9. klasse, og undersøkelsen ble derfor gjennomført i en 10. klasse. Elevene har fylt ut samme type skjema som beboerne og vist møtestedene på kart.

Opplegget på skolene har gitt god oversikt over møteplassene for *en* aldersgruppe, 14 – 15 åringer. Det var ikke helt lett å informere elevene om oppgaven, dels på grunn av språkproblemer, dels fordi det i noen tilfeller var vanskelig å motivere dem til å utføre den samvittighetsfullt. En del uro har det også vært i klassene, men spesielt jentene har gitt informative svar.

Borettslag, sameier og velforeninger

Det ble sendt ut i alt vel 60 spørreskjema, og vi har fått skriftlig svar fra i alt 17 borettslag/sameier og telefonisk svar fra

Stensrudåsen vel. Dette er et svakt resultat, og vi vet ikke hva det bunner i. De svarene vi har fått, virker enkle og oversiktlige, og noen har gitt gode og fylldige beskrivelser av møtesteder i nabolaget.

Befaringer og individuelle samtaler

Vi har vært på befaringer på Holmlia, Mortensrud, Hauketo, Prinsdal og Bjørndal, men ikke vært på Dal/Brenna, som vi imidlertid kjenner godt fra tidligere. Deler av Mortensrud og Bjørndal har vi heller ikke rukket å besøke p.g.a. begrenset tid og ressurser i prosjektet.

I forbindelse med befaringene har vi hatt direkte kontakt med noen viktige informanter, men dette er ikke gjort systematisk. Innen prosjektets rammer har det ikke vært mulig å gjøre flere og mer systematiske intervju av viktige ressurspersoner som for eksempel ungdomsledere, FAU-representanter, sosiallærere, kjøpesenterledere, ledere for organisasjoner og ildsjeler, informanter som sitter inne med kunnskap som vi burde ha fått del i.

Hvor representative er resultatene?

Søndre Nordstrand omfatter et stort geografisk område og rommer et mangfold av mennesker, kulturer og møtesteder. Kartleggingen har gitt oss en viss oversikt over møteplassene i bydelen. Resultatene våre bør imidlertid sees i sammenheng med annen kartlegging, blant annet i forbindelse med Kommunedelplanen for torg og møteplasser (KDP T+M). Til forskjell fra dem, har vi lagt særlig vekt på ungdommens behov. Vi har også kartlagt innendørs møtesteder, mens man i KDP T+M prosessen utelukkende har tatt for seg møtesteder utendørs.

Vi har gjennom informasjonsinnhenting fått relativt god oversikt over ungdommens og en del organisasjoners behov for møtesteder. Befaring og fotografering har gitt oss viktig innsikt i møteplassenes karakter, deres muligheter og utfordringer, og samtidig gitt forståelse av informantenes vurderinger. Men det har ikke vært mulig å besøke alle møteplassene ute og inne.

Slik vår undersøkelse er lagt opp, vil ikke resultatene være representative for bydelen og materialet gir heller ikke fullgodt uttrykk for mangfoldet av møtesteder og behovet for nye. For eksempel har vi i liten grad fått informasjon om de eldres behov

fordi få eldre deltok på beboermøtene. Vi har også begrenset kunnskap om hvor de mindre barna leker, selv om borettslag og sameier gir en del opplysninger om det.

Deltakelsen på beboermøtene har vært tilfeldig og de som har møtt fram, har først og fremst representert organisasjoners interesser. På noen møter har etniske minoriteter kommet i forgrunnen til fortrengsel for de etnisk norske og deres behov, på andre møter har det vært omvendt. Dette har selvsagt preget prioriteringene og diskusjonene. For eksempel var det lite fokus på vinteraktiviteter og turløyper på beboermøter der få norske deltok. Ingen beboere fra Dal/Brenna har deltatt på beboermøtene og enkelte andre delområder har heller ikke vært representert.

Den skjeve sammensetningen av informantene kan også forklare at noen møtesteder knapt ble nevnt, for eksempel eldresenteret på Prinsdal eller Mortensrud kirke. Vi har innhentet noe supplerende informasjon om møtesteder som er lite omtalt av informanter, men vi har ikke formulert tiltak på disse møtestedene. Dersom vi har fått kjennskap til viktige møtesteder som ikke har blitt nevnt av informantene har vi også tatt med noe om disse, men uten å angi behov for tiltak.

Hvordan få kunnskap om beboeres behov?

Det er et generelt problem hvordan en skal få kunnskap om beboernes ønsker og behov for møteplasser. Svarene en får, vil være preget av de erfaringer folk har gjort og hva de kjenner til fra før. Det er vanskelig å etterspørre aktiviteter og tilbud man ikke vet om, og derfor kan det bli til at man etterlyser mer av det man allerede har. For eksempel vil gutter gjerne ønske flere fotballbaner fordi fotball generelt er en populær aktivitet. Det kan skygge for andre gutters ønsker og behov. På samme måte er det etablert forestillinger om at jenter ikke er så fysisk aktive, og helst bare går rundt og prater – slik våre informanter forteller om. Det kan skjule aktiviteter som man, fra annen forskning, vet appellerer til jenter, men som informantene kanskje ikke kjenner til, se for eksempel Schmidt (2004).

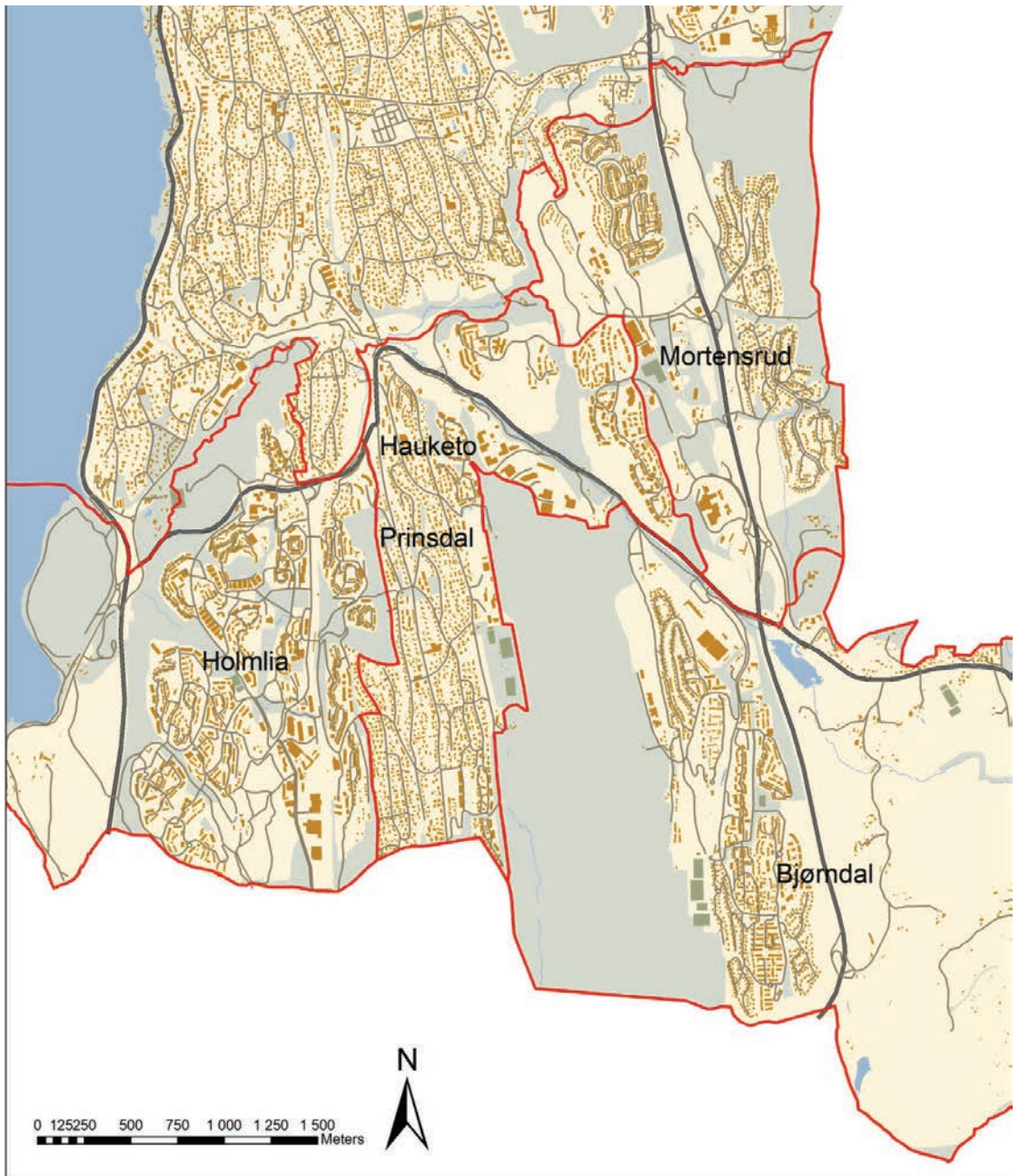
Det har ikke vært mulig innen prosjektets rammer å innhente kunnskap systematisk fra annen forskning om møtesteder, brukere og behov osv. I noen tilfeller har vi likevel trukket inn enkelte litteraturreferanser der vi kan supplere med erfaringer fra egen forskning.

2 Hele bydelen

Bydel Søndre Nordstrand ligger lengst sør i Oslo og grenser mot kommunene Oppegård og Ski. I nord avgrenses bydelen ved Ljanselva, som delvis løper i en ravine mellom Nordstrand og Mortensrudområdet. Topografisk består bydelen av nord-sørgående åsrygger med Mortensrudplataet som et noe større og flatere område. Åsryggene er fra Vest mot øst: Sloreåsen og Ravnåsen på Holmlia, Asperud og Toppåsen mellom Holmlia og Prinsdal, Grønliåsen som deler Prinsdal fra Bjørndal og Bjørnåsen/Slimeåsen som avslutter mot Klemetsrud.

Mellom Bjørndal i øst og Prinsdal i vest ligger Grønliåsen som er en del av Oslomarka og undergitt Markas lovgivning. Denne åsen har stier, lysløype og fungerer som nærfriområde for beboere både på øst- og vestsiden. I sør løper Grønliåsen over i Tårnåsen og Sofiemyr. Dette markaområdet er vel en kilometer bredt og ca. 3,5 km langt. Det er imidlertid avskåret fra resten av Sørmarka av E6 som løper i nord-sør-retningen, med forbindelse over motorveien via gangbroer.

Som følge av topografien ligger også hovedveiene tilnærmet i retning nord-sør. Foruten Mosseveien dreier det seg om Nedre Prinsdals vei og E6/Enebakkveien over Mortensrud. Den tversgående forbindelsen i bydelen ivaretas med Ljabrudiagonalen, Ljabruveien og Mortensrudveien. Mortensrudveien slynger seg ned fra Mortensrudplataet til Ljabruveien noen hundre meter øst for Hauketo, og Ljabrudiagonalen forbinder Hauketo og Holmlia med Mosseveien i vest. Veisystemet ved knutepunktet Hauketo er lite egnet til å formidle en stadig økende trafikk.

Figur 2.1 *Bydel Søndre Nordstrand med delbydeler*

Bydelens topografi og veisystem gjør at bydelen framstår som fragmentert. Dette preger trolig også beboernes holdninger. Mortensrud og Holmlia oppleves som fjernt fra hverandre, og det

er komplisert å forsere bydelen i retning øst vest som syklist eller fotgjenger. Måten sentre og sentrale funksjoner er lagt, forsterker denne oppsplittingen. Sentralt i de tre områdene Mortensrud, Holmlia og Bjørndal ligger sentre som betjener delbydelene og det er ingen direkte forbindelser mellom sentrene. Det fjerde området, Hauketo/Prinsdal har senterfunksjoner både på Hauketo og i Prinsdal. Begge ligger langs Nedre Prinsdals vei. Bydelens eneste videregående skole, Bjørnholt, er, sammen med en ny bibliotek-filial, lagt til Bjørndal og er forbundet med Mortensrud via gangbro over Ljabruveien. Beliggenheten er geografisk sentral, men lite tilgjengelig for bydelens beboere.

Bydelen er inndelt i fire delbydeler, Bjørndal, Hauketo/Prinsdal, Holmlia og Mortensrud. Delbydelsgrensene følger, bortsett fra i et par tilfeller, naturlige skiller gitt av terreng eller veisystem. Den østlige grensen for delbydel Hauketo Prinsdal er lagt helt oppe ved Mortensrud senter og dette virker svært unaturlig. Vi har, i vår beskrivelse, forutsatt at denne grensen følger Ljabruveien. Lengst sørøst ligger Klemetsrud og Gjersrud/Stensrud, fortsatt spredt-bygde områder med eldre bebyggelse. Disse områdene hører til delbydel Bjørndal. Inndelingen av menigheter følger riktig nok delbydelsgrensene, men for øvrig fungerer Gjersrud/Stensrud like mye som en forlengelse av Mortensrud delbydel.

Bydel Søndre Nordstrand har vel 35.000 innbyggere. Bydelen har en svært stor andel unge mennesker. Så mye som 34 % av befolkningen er yngre enn 19 år. Til sammenlikning har drabantbyene i Groruddalen og villaområdene i vest ca 25 % i denne aldersgruppen, mens tallet for indre by er rundt 14 %. Tilsvarende er det få eldre i Bydel Søndre Nordstrand. Bare 4 % av innbyggerne er over 70 år.¹

Prioritering av møtesteder – noen dilemmaer

Vi vil innledningsvis skissere noen problemstillinger som har tegnet seg i det innsamlede datamaterialet. De kan være nyttige å ha i "bakhodet" når en gjennomgår funn fra datainnsamlingen og når en skal prioritere tiltak. Selv om det sannsynligvis er behov for et mangfold av møtesteder, kan det fort oppstå noen dilemmaer når en skal prioritere tiltak. Følgende spørsmål bør avveies når det gjelder typer møtesteder:

¹ Tall fra 2006

- møtesteder for hele bydelen versus møtesteder i delbydelene
- forholdet mellom delbydeler – konkurranse og/eller samarbeid om møtesteder
- drift av eksisterende møtesteder eller etablering av nye møtesteder
- enkle/kortsiktige tiltak eller større/mer langsiktige tiltak
- formelle versus uformelle møtesteder, møtesteder for bestemte brukergrupper versus møtesteder for ”alle”
- eksisterende møtesteder med uutnyttet potensial versus etablering av nye møtesteder

Vi vil komme tilbake til disse temaene i en avsluttende drøfting og anbefaling i kapittel 7.

3 Bjørndal

Bjørndal avgrenses av Ljabruveien i nord, E6 i øst og Grønliåsen i vest. Området kan beskrives som en langstrakt åsrygg i nord-sørretningen, med en bratt avslutning mot øst og motorveien. Nærheten og tilgjengeligheten til Grønliåsen er en fremtredende kvalitet ved Bjørndal.

Tilknytningen for bil skjer ved avkjøringen til Slimeveien fra Ljabruveien. Slimeveien som sentral samleveg løper gjennom hele området fra nord mot sør med delområdene tilknyttet gjennom atkomstveier. Gangveinettet løper uavhengig av Slimeveien, delvis gjennom tun i boligbebyggelsen, delvis i natur. I nord er området forbundet med Mortensrud via en gangbro over Ljabruveien, også kjørbær for buss.

På grunn av topografi, grønnstruktur og veisystem er Bjørndal ganske avsondret fra de andre delbydelene i Søndre Nordstrand. Dette kan forklare noe av den sterke tilknytningen folk på Bjørndal føler til området sitt. En viss ”nybyggereffekt” gjør seg også trolig gjeldende.

Datakilder

Over 20 beboere, stort sett folk med innvandrerbakgrunn, møtte opp til beboermøtet på Bjørnholt skole en kald januarveld. De fleste tilhørte det somaliske miljøet på Bjørndal, og mye av formidlingen måtte foregå ved hjelp tolk og i et eget grupperom. 19 personer leverte inn et utfylt skjema.

En 10. klasse ved Bjørnholt ungdomsskole deltok i undersøkelsen ved å fylle ut spørreskjema om hver enkelts møtesteder, ute og inne. 22 elever leverte utfylt skjema.

I tillegg har vi fått svar fra to boligorganisasjoner: Bjørndal boligsammenslutning som er en paraplyorganisasjon for flere boligsameier, og Meklenborg huseierforening.

3.1 Møtesteder på Bjørndal

De to viktigste møtestedene på Bjørndal er Bjørnholt skole og Meklenborg idrettsanlegg. Begge møtesteder har både ute- og inneaktiviteter og brukes hele året. Bjørnholt skole ligger helt nord mens Meklenborg ligger i sørvestre del av Bjørndal. Avstanden dem i mellom er ca 1 km. Et tredje viktig møtested er butikk-senteret på Granberg, et mindre handlesenter, plassert omtrent midt i delbydelen. Grendehuset er likeledes viktig, plassert i boligbebyggelsen på Meklenborgåsen ved en liten plassdannelse. Ved boligbebyggelsen på Nyjordet ligger en liten ballbane og i Seterbråtveien ligger en provisorisk moské innredet i en tidligere brakke.

En deltaker i beboermøtet, som arbeider i Frivilligsentralen på Bjørndal understreker nødvendigheten av gode møteplasser og spesielt behovet for et felles innendørs møtested:

På Bjørndal er det svært mange barn og unge ... som opprinnelig er fra andre land ... Mange lever side om side, men barna blir kjent med hverandre. Vi *må* bli kjent med hverandre for å forebygge konflikter ... langs etniske skiller (og særlig blant ungdommen). Drømmen om *ett* hus der man kunne gå inn én dør og deretter til det man vil gjøre, som kunne være alt fra fredagsbønnen, til gudstjeneste, til aerobic til å ta en kopp kaffe med andre som stikker innom, til å slå et slag bordtennis...

Figur 3.1 Møtesteder på Bjørndal

3.2 Bjørnholt skole

Figur 3.2 *Bjørnholt skole er bydelens videregående skole. Et stortilt anlegg som stod ferdig i 2007*

Skolen stod ferdig i 2007 og er en 8-13 skole med 1500 elever og 255 ansatte (2009). Den består av to separate bygninger, for ungdomstrinn og videregående. Ungdomsskolen ble tatt i bruk noen år tidligere. Skolens 28 000 kvadratmeter kan tilby blant annet 3 blackbox-scener, lydstudio, idrettshall m/klatrevegg, dansesaler, TV-studio, musikkrom, stor kantine med servering av varm og kald mat, internettkafé, fem store auditorier, byggehaller, Oslos største skolebibliotek, vringlearealer og forelesningssaler. Bjørnholt skole er Bydel Søndre Nordstrands eneste videregående skole og fungerer dermed som et møtested for ungdom fra hele bydelen. Deichmanske bibliotek avdeling Bjørnholt skole, det ene av bydelens to biblioteker, betjener både skolen og allmennheten og ligger sentralt i arealene for videregående.²

² Et tilbud av bøker er etablert i en egen ”minifilial” ved ungdomsskolen.

Figur 3.3 *Biblioteket i Bjørnholt skole er filial av Deichmanske bibliotek og betjener offentligheten*

Utendørs byr skoleanlegget på basket- og sandvolleyballbane, utendørs bordtennis, leke- og skateanlegg.

Som ett av få møtesteder felles for hele Bydel Søndre Nordstrand har ikke Bjørnholt skole en optimal geografisk plassering. Lokaliseringen virker ganske tilfeldig, i et tidligere steinbrudd som forsynte utbyggingen på Søndre Nordstrand med steinmasser. Trolig ble lokaliseringen av skolen bestemt av kommunens eierskap til tomta og ønsket om å reparere de omfattende sårene i landskapet uttaket hadde ført med seg. Slik sett er anlegget vellykket, men det ligger utenfor rekkevidde fra bane og tog. Imidlertid ligger skolen relativt lett tilgjengelig fra Mortensrud siden med gangbrua over Ljabruveien. Som møtested for de mindre barn på Bjørndal og Mortensrud er avstanden likevel for stor.

På tross av lokaliseringen fungerer Bjørnholt skole som en viktig møteplass, takket være aktivitetsmuligheter både inne og ute. Selvfølgelig spiller det også inn at 1500 elever og 250 ansatte har sitt daglige virke der.

Bjørnholt skole har med midler fra Oslo Sør-satsingen ansatt en person som skal koordinere aktiviteter på skolen utenom skoletid. Blant annet finnes tilbud som:

- Ungdomsbølgen, en Frivilligsentral for ungdom som tilbyr blant annet kafé på tirsdagskvelder.
- Bordtennis
- UngInfo- informasjon for ungdom
- Jobbsøkerkurs for ungdom og foreldre
- Spill-og filmkvelder i biblioteket
- Hobbyaktiviteter
- Leksehjelp
- Møter, arrangementer, samlinger for ulike interesseorganisasjoner

Flere påpeker at tilbudene fortjener å bli ytterligere kjent i bydelen og i nabobydelene. De synes at skolen har unike, flotte arealer og at den fungerer godt selv om den ligger litt langt fra hovedbebyggelsen.

Men selv om skolen på mange måter fungerer godt, mener beboere at den ikke tilfredsstiller behovene for et samfunnshus for Bjørndalsfolket (se nedenfor).

Tiltak Bjørnholt skole

Av ting som mangler, pekes det på at grøntanlegget foreløpig er lite opparbeidet. Man ønsker flere benker og trær, samt bedre belegget utendørs en del steder. Bedre lys på basketbanen blir også etterspurt. Dessuten klager ungdom på at hallen er i kontinuerlig bruk til organisert idrettsaktivitet og at det er vanskelig å slippe til for uorganiserte. Badstue ønskes tilknyttet idrettsaktivitetene.

Ungdom etterlyser også et sted å være inne i skoleanlegget om kvelden. De fleste tilbud avslutter kl 19.00. Når det gjelder bibliotekjenesten, ønskes et større og annet utvalg av bøker i biblioteket, flere PC-er som fungerer og raskere service for lån. Siden ungdomsskolen ligger ca 100 meter unna videregående, etterlyses egen kantine for ungdomsskolen.

Mindre tiltak:

- Bedre lys på basketbanen
- Flere benker ute
- Treplanting
- Bedre belegg ute
- Nye mål og bedre benker i Bjørnholthallen
- Lengre åpningstid på kveldene
- Bjørnholthallen åpnes mer for uorganisert ungdom

Større tiltak:

- Kantine i ungdomsskolen
- Badstue i Bjørnholthallen
- Overdekket parkeringsplass

3.3 Meklenborg idrettsanlegg

Figur 3.4 *Meklenborg idrettsanlegg ligger i en dalsenkning mellom bebyggelsen og Grønliåsen*

I grenseområdet mellom bebyggelsen på Bjørndal og Grønliåsen ligger Meklenborg idrettsanlegg. Det er et relativt stort anlegg, med to fotballbaner, en med grus og en med kunstgress, to tennisbaner, en ballbinge og flere mindre grusbaner. For vinteraktiviteter tilbyr området en mindre helårs hoppbakke og skøytebane. Området har også en skaterampe og et klubbhus som rommer en rekke aktiviteter for barn og ungdom. Klubben driver også en utlånsentral hvor det lånes ut sportsutstyr. Slik idrettsanlegget drives, fungerer det som helårs møtested både inne og ute. I tillegg er området et viktig utfartssted for turer i Grønliåsen både sommer og vinter.

Meklenborg drives av Bjørndal Idrettsforening (BIF), som rekrutterer et stort antall ungdom til idrettsaktivitet.

At Meklenborg er en viktig møteplass for beboerne på Bjørndal, blir slått fast både gjennom beboermøtet, i skoleklassen og fra de boligsammenslutninger som har gitt tilbakemelding. Spørreskjemaet fra beboermøtet, hvor ungdom med somalisk bakgrunn utgjorde et flertall, viser at idrettsanlegget er det klart viktigste utendørs møtestedet for dem. Et styremedlem i Frivilligsentralen fremholder at anlegget er ”helt uvurderlig for Bjørndal”. Det samme inntrykket blir gitt i skjemaene skoleelevene har levert, hvor idrettsanlegget er den klare vinner som det mest brukte utendørs møtestedet. Det viser seg også i det store antallet forbedringstiltak som blir lansert.

Tiltak Meklenborg idrettsanlegg

Diverse mindre og større tiltak er foreslått og det viser seg at skoleelevene og beboermøtet er ganske samstemt. For en stor del dreier det seg om ”oppgraderinger”. I dette kan det ligge både reparasjoner og standardheving. I oppsummeringen samlet beboermøtet seg om diverse forbedringer av tennisbanen (nett, underlag, racketer og baller), en ny boblehall og bedre forhold for skatere. Fra elevene kom også ønske om flere tennisbaner og en kunstgressbane med varmekabler. I tillegg foreslo de en lang rekke mindre forbedringstiltak (se under):

Mindre tiltak:

- Lys i akebakken og hoppbakken
- Vannkran på banen
- Utlån av tennisutstyr
- Bedre og mer utvalg av sportsutstyr til utlån

Større tiltak

- Flere tennisbaner
- Varmekabler i kunstgressbanen
- Tak eller innested ved kunstgressbanen
- Slalåmbakke med heis
- Enda lengre akebakke i skogen

- Nytt klubbhus for BIF eller utvidelse av det eksisterende
- Treningscenter/idrettshall
- Bedre forhold/lokaler for bordtennismiljøet

3.4 Bjørndal senter (Granberg torg)

Bjørndal senter ligger sentralt i boligbebyggelsen, synlig fra Slimeveien, men hevet noen meter opp, øst for veien. Fotgjengere fra andre siden av Slimeveien har atkomst over gangbro direkte inn mot torget. Mellom torget og veien ligger et terrassert parkeringsareal. Hovedgangveien gjennom bebyggelsen tangerer torget i øst via en portåpning i en av bygningene. Torget har bygninger på tre sider og åpner seg mot vest med litt utsikt. Torget ligger fint til og oppfattes som et definert byrom, klart forskjellig fra boligområdene rundt. Bygningene rundt torget er boligblokker i tre og fire etasjer. Bjørndal senter har bare noen få sentrumsfunksjoner: en matvareforretning, en grønnsakforretning og en liten restaurant, ”Currytoppen”. I tillegg har Klemetsrud menighet et møtelokale med tilbud om aktiviteter, bla. babysang, en dag i uka. Menigheten har planer om å utvide lokalene og aktivitetene der.

Det slår oss at det bare er skoleelevene som fremhever Bjørndal senter som en viktig møteplass. Rundt en tredjedel av klassen omtaler stedet. Bjørndal boligsammenslutning nevner også at ungdommen bruker senteret som møtested, men omtaler det som ”goldt og trist” og uten organiserte aktiviteter. Ungdommen forteller at de handler på RIMI og/eller møtes utenfor butikken. Aktiviteter som nevnes er ”handle”, ”snakke”, ”kjede seg”. Det er tydelig at stedet ikke appellerer noe særlig, men det er like fullt et sted man treffer jevnaldrende. Et par nevner gangbrua som et sted hvor en blir stående å snakke. Erfaringsmessig er slike passasjer steder hvor folk møtes og hvor en kunne ønske å sette seg ned på en benk.

Figur 3.5 *Bjørndal senter er mye brukt av ungdommen, men karakteriseres som "goldt og trist"*

Tiltak Bjørndal senter

Ungdommen ønsker seg et større senter, i hvert fall en større og helst ny butikk. Døgnåpen kiosk blir også nevnt. De ønsker også et sted å være inne, gjerne med "bedre mat". I beboermøtet nevner en deltaker at deler av torget burde vært overdekket og utstyrt med benker. Ønske om benker ved gangbrua blir også nevnt av elevene. Fra Bjørndal boligsammenslutning ønskes generell oppgradering.

Mindre tiltak:

- Sittebenker i senteret
- Benker ved gangbrua

Større tiltak:

- Døgnåpen kiosk i senteret
- Ny butikk
- Utvidet senter

3.5 Bjørndal Grendehus (aktivitetshuset, frivilligsentralen og plassen utenfor)

Det tidligere Preståsen grendehus på Meklenborgåsen er tatt i bruk som kombinert grendehus, frivilligsentral og aktivitetshus for hele Bjørndal. Eier av grendehuset er Bjørndal Boligsammenslutning (BBS).³ Huset er godt utformet for formålet og gir et umiddelbart innbydende inntrykk. Bygningen er i en etasje pluss underetasje og hems og har en åpen og ganske fleksibel planløsning. På nordsiden av bygningen ligger en plass. Den har kvaliteter som byrom, men trenger opprustning og et mer definert innhold. Huseierforeningen har klaget over noe mer støy og bilkjøring som følge av overtakelsen.

For noen år tilbake dannet beboerne et forum som het ”Bjørndal enda bedre”. Beboerne skulle selv komme til orde og være med å sette premisser for områdeutviklingen. Ut fra dette forumet ble Bjørndal Aktivitetshus opprettet i grendehuset. Aktivitetshuset er fortsatt en viktig møteplass, særlig for kvinner. På kveldene inviteres det til ulike trening som pilates, afrikansk dans, magedans, svømmetrening, matlagingskurs m.m. I ferier tilbys det turer og utflukter for familier. Merkedager som 8-mars blir markert med kvinnefest. Aktivitetshuset hadde inntil nylig ansvar for drift av grendehuset. Et annet ønske fra ”Bjørndal enda bedre” var en frivilligsentral. Frivilligsentralen ble åpnet i 2009. Frivilligsentralen har overtatt driften av grendehuset og sentralens aktiviteter foregår i stor grad på dagtid, mens aktivitetshuset disponerer lokalene på kveldstid. Grendehuset er det klart mest besøkte innendørs møtestedet for deltakerne i beboermøtet. Alle nevner dette som viktig møtested. Bygningen brukes også til fester og arrangementer av ulike typer. Ungdommer nevner at lokalet brukes til feiring av høytider, matkurs, spill, dans, leksehjelp, malekurs og trening. Alt er å betrakte som lavterskeltilbud. Plassen foran bygningen brukes primært av barn og ungdom som sogner til denne delen av Meklenborgåsen.

³ Huset er omtalt som ”grendehuset”, ”frivilligsentralen”, ”Bjørndal aktivitetshus” og ”Preståsen grendehus”

Figur 3.6 *Frivilligsentralen og plassen foran i novemberregn*

Tiltak Frivilligsentralen

Selve huset trenger oppgradering, i følge boligsammenslutningen. Spesielt blir påpekt behov for å fornye vinduene og det elektroniske utstyret. For vår del vil vi legge til at bygningen har utvilsomme arkitektoniske kvaliteter, både som rom, planløsning og form. Vi har dessverre erfaring for at halvgammel arkitektur blir betraktet som ”utidsmessig” og blir gjenstand for tilfeldige og ufaglige moderniseringer. En bør vurdere eventuelle endringer i lys av dette.

Både voksne og elever etterlyser lekeutstyr som kan aktivisere plassen utenfor. Flere nevner også beplantning og opparbeiding av hagen rundt bygningen. Til sammen vil bygningen med opparbeidet hage og plass kunne utgjøre et vesentlig tilskudd til det fysiske miljøet.

3.6 Bjørndal kebab og pizza

Kiosken ligger ca 150 m sørøst for Bjørnholt skole, nær Orring Byggsenter, i et ellers lite beferdet område. Kiosken har ikke

sitteplasser inne, men fungerer like fullt som et treffsted for ungdom. På utsiden er en liten trapp hvor det også går an å sitte. Ungdommen forteller at de ”prater og spiser” på stedet og bruker det hele året.

Sørøst for området planlegges en dagligvareforretning for REMA og et nybygg for Orring Byggsenter med kontor, forretning og lager. Det skal også opparbeides en plass ved butikken på minst 100 m² som skal være tilgjengelig for alle.

Figur 3.7 *Bjørndal kebab og pizza, ikke langt unna Bjørnbolt skole*

Tiltak med Bjørndal kebab og pizza

Først og fremst ønskes sitteplasser, dernest en del ”fiksing og reparering”. En av elevene ønsker også ”drive in” til kebabkiosken(!).

3.7 Andre møtesteder

Bjørndal skole og Seterbråten skole blir nevnt av flere som møtesteder både inne og ute. Stedene brukes stort sett av ungdom. Seterbråten

fritidsklubb ligger i lokalene til Seterbråten skole. Dette er en kommunal juniorklubb som er åpent en kveld i uken for de yngste ungdommene. Det eksisterte tidligere et bredere klubbtilbud. Dette ble nedlagt på bakgrunn av bydelens dårlige økonomi. Ungdommene ønsker tydelig at klubbtilbudet for eldre ungdommer kommer tilbake.

Nyjordebanen er en liten ballplass litt nord for Bjørndal senter. Her ønskes oppgradering.

Islamske kultursenter leier lokale i en tidligere arbeidsbrakke i Seterbråteveien 3, som de deler med Bjørndal idrettsforening. Lederen forteller at senteret rommer en rekke aktiviteter, særlig ulike kurs (blant annet sykurs og kurs i matlaging) og undervisning. Brukerne er av ulike kjønn og i alle aldre. Det undervises også i Koranen.

500 m nord for det islamske kultursenteret ligger *Karma Tashi Ling buddhistsenter*. Dette senteret har eksistert siden 1975 og holder til i et gult eldre trehus. Det betjener buddhister i hele regionen. Foran huset ligger en buddhistisk *stupa*. I følge bevegelsens nettsted foreligger det planer for å bygge et nytt tempel på eiendommen.

Turveier i Grønliåsen nevnes av noen som et sted hvor man møter folk. Spesielt nevnes en lavvo, som møteplass for voksne og barn. Ønsket her går ut på bedre tilrettelegging.

Jenter går tur langs *gangveier på Bjørndal*. De forteller at de rusler, prater og filosoferer. Dette med å gå tur i boligområdet er oppsummert som en vanlig aktivitet for jenter også andre steder.

Noen nevner også *Stranda (Hvervenbukta)* som et viktig møtested om sommeren. Av steder utenfor Bjørndal nevnes også *Hauketo senter*, *Mortensrud senter* og *Søndre Ås gård* på Holmlia.

Klemetsrud skole er ikke nevnt, men fungerer trolig som møtested for dem som sogner til skolen, blant annet beboere i den eldre bebyggelsen sør i området.

Figur 3.8 *Gronliåsen er et flott rekreasjonsområde med hysløype*

3.8 Møtesteder i borettslag og sameier

Vi har mottatt tilbakespill fra to boligorganisasjoner på Bjørndal og en telefonhenvendelse fra Stensrudåsen Vel. *Bjørndal boligsammenslutning* har gitt en oversikt over møtesteder på hele Bjørndal. Denne er innarbeidet i oversikten ovenfor. I tillegg nevnes lekeplasser og ballplasser i boligområdene, spesielt ballplassen ved Åslandsveien og ballplassen ved Meklenborglia som fungerer greit for barna. I den samme oversikten fortelles det at endeholdeplassen for bussen fungerer som møtested for ungdom. I oversikten fra Bjørndal boligsammenslutning poengteres det at det som finnes av møteplasser, trenger oppgradering, at eksisterende tilbud må utvides og at det må utvikles nye alternativer (se nedenfor).

Meklenborg Huseierforening forteller at de ikke har noen innendørs møtesteder innenfor sitt område. I tillegg til idrettsanlegget på Meklenborg nevnes tre lokale utendørs møtesteder:

- Ball- og lekeplassen ved Meklenborglia, som trenger nytt gjerde, nytt belegg og oppgradering av lekeapparatene

- En plass på hjørnet av Snipemyrsveien, som brukes som lokalt tilholdssted særlig av ungdom. Her trengs ny beplantning.
- Endeholdeplassen for bussen, hvor man kan trenge et leskur.

Stensrudåsen Vel representerer en eldre og mer ”selvgrodd” bebyggelse langs Enebakkveien sør for Bjørndal. De valgte å selge det gamle velhuset og bruke pengene til oppgradering av området rundt kirken og Stensrudvannet. Befolkningen har tilgang til et forsamlingshus ved Klemetsrud fotballbane. Det driftes av idrettslaget. Som utendørs møtesteder nevnes Stensrudvannet, hvor kommunen har overtatt ansvaret for utviklingen, dessuten tTur- og skiløyper i Østmarka og Sandbakken bevertningssted.

3.9 Behov for nye møtesteder

Bjørndal boligsammenslutning skriver: ”Vi trenger en møteplass hvor flere ulike grupperinger kan møtes. Vi trenger en uformell møteplass sentralt på Bjørndal (dvs. lokalisert i nærområdet Bjørndal skole/Meklenborg) Vi trenger en møteplass hvor både etnisk norske og de med annen etnisk bakgrunn naturlig kan møtes. Gjerne også ulike aldersgrupper, organiserte/uorganiserte osv. Med bakgrunn fra nærmiljøprosjektet ”Bjørndal – enda bedre” har ildsjeler satt i gang et utredningsprosjekt, støttet av Bydel Søndre Nordstrand. Med profesjonell hjelp er planer for bygningen konkretisert. Brosjyren forteller at huset bl.a. vil kunne inneholde: Konsertsal med scene, flere aktivitetsrom for kunstnerisk virksomhet og håndverk, kontorer, Garderober og bydelskafé.

En representant for Klemetsrud menighet som vi snakket med, uttrykte et sterkt behov for en kirkebygning som ligger mer tilgjengelig og er mer funksjonell enn nåværende Klemetsrud kirke. Den nye bygningen kan gjerne ha de verdslige rommene på deling med andre grupper og organisasjoner, religiøse eller andre, selv om kirkerommet bør disponeres av menigheten.

Ungdommen forteller at Bjørndal er ”et kjedelig område”. I forbindelse med protesten mot nedleggelse av Seterbråten

fritidsklubb i 2008 uttalte attenårige Saben Nebati til Nordstrands blad: ”Bjørndal er bare hus og barn, og det er ingen andre steder enn klubben å henge for de minste, som ikke får lov å ta buss til Mortensrud”. Flere av ungdommene vi har vært i kontakt med, har uttrykt det samme behovet for ”et sted å være”, selv om de konkrete forslagene varierer.

Behov for en cricketbane er innmeldt ved flere anledninger. Problemet er arealbehovet. Grønmo er nevnt som mulig sted for et nyanlegg. Det planlegges å plassere ut tre cricket øvelsesbaner i bydelen, en av dem på Bjørndal. Øvelsesbanene er mindre og kan avlaste de store banene samtidig som de yngste får trene ”på løkka” i nærområdet.

3.10 Oppsummering og anbefalinger

Bjørndal ble bygget ut rundt 1990 med hovedvekt av småhus-bebyggelse. Området har få grendehus og en del møtesteder virker provisoriske og lite planlagt. Det viktigste utendørs møtestedet er Meklenborg idrettsanlegg, mens de to viktigste innendørs er Bjørnholt skole og grendehuset.

Granberg torg har potensial til å bli et mer attraktivt og viktigere sted for beboerne på Bjørndal. Forutsetningen er at det suppleres funksjonelt og oppgraderes fysisk i uteområdet.

Beboerforumet ”Bjørndal enda bedre” brakte fram ønsket om et ”Bjørndalhus”. Forslaget ble levert inn til Oslo Sør-satsingen i 2007 og fikk midler til en mulighetsstudie. Prosjektet Bjørndalhuset er det store møtestedet som de fleste ønsker seg og som vil tilføre stedet en ønsket kulturell og sosial kvalitet. Tegninger og prosjektbeskrivelse er utarbeidet, men forutsetningen for å realisere et så stort prosjekt, vil trolig være at alle aktører med planer og byggebehov går sammen om prosjektet.

4 Hauketo og Prinsdal

Hauketo og Prinsdal er et langstrakt eldre småhusområde ispedd ny bebyggelse, avgrenset mot Grønliåsen på østsiden og mot Holmlia mot vest. Avgrensingen mot Holmlia er noe uklar. Skillet mellom Prinsdal og Holmlia går omtrent ved Toppåsveien hvor det er villabebyggelse mot Prinsdal og blokker mot Holmlia. Mot sør grenser Prinsdal til Oppegård kommune. Mot nord avgrenses delbydelen mot Ljanselva. Her er delbydelsgrensen trukket helt oppe på Mortensrudplatået, ved Senter Syd. Vi har valgt å se bort fra dette og har trukket en tenkt avgrensning ved Ljabruveien.

Prinsdal ble utparsellert i begynnelsen av 1900-tallet og bygget ut med hytter deretter med småhus, over en lang periode. I tidlig etterkrigstid, på 1950- og 60 tallet, ble det reist en del tomannsboliger på kommunale festetomter. Det ble også bygget såkalte ”svenskehus” på Prinsdal.

Topografisk er området dominert av kraftige åsrygger i nord-sørretningen, med en dal mellom, der størstedelen av bebyggelsen er lokalisert.

Hovedgjennomfartsåren er Nedre Prinsdalsvei som følger dalbunnen. Hauketo stasjon ligger helt nord i området, men Østfoldbanen følger deretter en trasé vest for Prinsdal.

Det er to senterdannelser i området, ved Hauketo stasjon helt mot nord og i søndre del ved Prinsdal torg som ligger inn til Nedre Prinsdals vei. Hauketo er et tyngdepunkt i bydelens kommunikasjoner og topografi. Her møtes veiene fra Holmlia, Prinsdal og Bjørndal. I tillegg er det forbindelse til Mortensrud via Mortensrudveien. Hauketo ligger i et lavpunkt under Nordstrandsplatået der Ljanselva møter Gjersrudbekken som løper langs Ljabruveien.

Figur 4.1 *Møtesteder i Hanketo og Prinsdal*

4.1 Møtesteder på Hauketo og Prinsdal

De viktigste møtestedene i delbydelen er idrettsanlegget og friområdene på Grønliåsen, skolene og sentrene.

Datakilder

Bare tre beboere deltok på beboermøtet på Prinsdal/Hauketo. De kan neppe betraktes som representative for oppfatninger om møtesteder i delbydelen. På den andre siden hadde de god oversikt over området sitt og hadde bodd der i mange år. De mente at det beskjedne frammøtet var symptomatisk for denne delen av Søndre Nordstrand. Det er i denne delen av Søndre Nordstrand at det skjer minst, og hvor man, ifølge informantene, ligger tilbake i forhold til resten av bydelen. En av beboerne mente at de yngre stedene hadde mer ”guts”, og at dette området er litt mer ”satt”. De satte dette i sammenheng med at det for en stor del er eldre småhusbebyggelse her.

Ungdommer fra 9. klasse på Hauketo har deltatt i undersøkelsen. Vi har bare fått svar fra Nebbejordet borettslag og Hauketo sameie.

4.2 Idrettsanlegg og friområde langs Grønliåsen

Det viktigste utendørs møtestedet på Prinsdal er friområdet og idrettsanlegget som ligger inn mot Grønliåsen.

Grønliåsen er et større friområde og del av Osloomarka.

Her løper gamle ferdselsårer som forbant Osloområdet med Østfold. Oldtidsveien følger høydedraget over toppen av åsen og brukes i dag som en tursti. Dette veifaret over ble erstattet av den Fredrikshaldske Kongevei, Oslos første offentlige innfartsåre fra sør, anlagt fra 1630-årene. Kongeveien blir igjen avløst av Mosseveien (”Ljabrochausséen”) i 1860-årene. Den gamle kongeveien er bevart, stort sett i sitt opprinnelige utseende, langs vestsiden av åsen og er i dag en populær turvei, som brukes mye av beboerne, især på søndager.

Figur 4.2 *Litt av idrettsanlegget langs Grønliåsen*

I grenseområdet mellom bebyggelsen og Marka er det anlagt fotballbinge, kunstgressbane og en idrettshall, Prinsdalshallen.

En tidligere skytebane er nå nedlagt og dette har åpnet for utvidet bruk. En gruppe beboere jobber med å utvikle dette området til et aktivitetsområde for hele Prinsdal. Friområdet brukes også mye til hundelufting. Burud gård er en privatdrevet besøksgård med hester og andre dyr. Gården fungerer som besøksgård for barnefamilier og barnehager. Stall Prinsdal er et møtested især for jenter. Det er kiosk ved stabburet på søndager. Prinsdal skole og Hauketo ungdomsskole ligger inn mot Grønliåsen, nord for idrettsanlegget. Bak Prinsdal skole ligger et område kalt Otersletta, som brukes til fotball. Det er også en akebakke ved skolen.

Blant ungdommene i 9. klasse er det åpenbart at fotballbanen er det mest brukte utestedet i tillegg til skolens uteområde og ballbingen der.

Tiltak Prinsdal friområde

Beboerne etterlyste først og fremst en plan for hele Prinsdal friområde med en bedre trafikkløsning og atkomst til området. Det er noe ulike interesser for hvordan området ønskes benyttet. Idrettslaget ønsker å utvide sine anlegg, og bruke hele området til idrettsformål, mens andre beboere er opptatt at området skal komme alle til gode. Det ble bl.a. ytret ønske om å etablere et amfi for kulturarrangementer, konserter og som et sted skoler og barnehager kan bruke til utendørs undervisning og andre arrangementer. Det ble foreslått å arrangere en idédugnad som oppstart på planleggingen.

Det viktigste tiltaket i første omgang vil være å rydde i området, ikke minst rundt den tidligere skytebanen, ved kunstgressbanen og rundt Prinsdalshallen. Forurenset masse ved skytebanen må kjøres bort. Det er generelt behov for bedre forvaltning, drift og vedlikehold av hele området.

Kongeveien er humpet og bør, etter beboernes mening, flates ut. De foreslo også å anlegge en rundløype for bevegelseshemmede fra Burud til Prinsdalshallen og ønsket i tillegg en sykkelløype. De påpekte også behovet for flere benker underveis. Endelig foreslo beboerne at det ble etablert noen felles utegriller, noen hinderløyper og et område for boccia.

Utover dette uttrykte de behov for rydding og etablering av nye sitteplasser ved bålplassen i Grønliåsen og flere sitteplasser i eller rundt Prinsdalshallen og ved Burud gård. En informant mente at hallen var mye låst, og burde være mer tilgjengelig. Beboerne ønsket kafé i hallen.

Ungdommen ønsket først og fremst etablering av ny bane for fotball, basket, go-cart og idrettspark. De ønsket også forbedringer av den eksisterende banen med varmekabler, bedre lys og sitteplasser på kunstgressbanen.

Tiltak atkomstforholdene

Når det gjelder adkomstforholdene til Prinsdal friområde og til skolene, påpekte beboerne at man i flere år har jobbet med å få til en trygg skolevei uten at man har fått noe gjennomslag for det. Vi registrerte at skolebarna gikk i veien på vei til og fra skole, og at det er mye trafikk i rushtiden. Det betyr at barn og unge har trafikk-

farlig adkomst både til skolen og til viktige fritidsaktiviteter. I vintermørke med brøytekanter langs veien synes dette som en uholdbar situasjon. Et viktig skritt kan være å stenge gjennomkjøringsmulighetene i Øvre Prinsdalsvei/Hauketoveien.

4.3 Hauketo og Prinsdal skole

Prinsdal barneskole og Hauketo ungdomsskole ligger inntil friområdet. Hauketo skole er ungdomsskole bygget i 1968 og nylig bygget på og utvidet. Skolen er et viktig møtested for ungdommen, både innendørs og utendørs hele året.

Figur 4.3 *Prinsdal barneskole ligger fint til på vestsiden av Grønliåsen*

Tiltak ved skolene

FAU på Hauketo skole forsøker å få til kantinedrift deler av dagen, og de har derfor behov for utstyr til dette. Skolen har svømmehall, og beboerne ønsket at den skal være åpen på kveldstid. Gymsalen på Hauketo skole brukes av uorganiserte⁴ barn og unge på etter-

⁴ Med ”uorganiserte barn” menes barn deltar i aktiviteter uten å være medlem av foreninger eller klubber.

middagstid. Skolegården på begge skolene er vedtatt oppgradert i 2010 med ballbaner mv. Dette med hjelp av Oslo Sør-midler.

4.4 Hauketo senter

Hauketo er et knutepunkt for kollektivtrafikken med overgang fra tog til matebusser til boligområdene rundt. På denne bakgrunnen er området utpekt til et sentralt område for knutepunktutvikling i kommuneplanen for Oslo 2008 - 2025. Slik senteret framstår i dag, reflekteres ikke betydningen som bydelens mest sentrale sted. Senteret er en stor parkeringsplass omgitt av større næringsbygg. Senteret har et begrenset butikktilbud med *en* større dagligvare- og en grønnsaksbutikk. I dagligvarebutikken er det en liten krok med kafé og enkel servering. I etasjene over er det treningssenter og bingo.

Figur 4.4 *Hauketo senter er dominert av trafikkfunksjoner*

Tiltak Hauketo senter

Når det gjelder tiltak for Hauketo senter, mente beboerne at dette vil være et større prosjekt, og at man ønsket å få noen arkitekter til å skissere forslag og muligheter for hele området under ett.

I Kommunedelplan for torg og møteplasser er Hauketoveien 1, også kalt ”Trekanten”, prioritert som et område hvor man ønsker å få til opparbeiding med planter og benker osv.

4.5 Prinsdal torg

Prinsdal torg ligger langs Nedre Prinsdalsvei en snau kilometer fra bygrensen. Mot veien har senteret en liten plass som stort sett er brukt til parkering. Ved plassen ligger det bl.a. en matvarebutikk, en grønnsakshandel, en kafé og et legekontor. Det er også en klesbutikk i bygningen ved siden av. Prinsdal Velforening har lokaler i Velhuset. Det er også noen butikker og enkle kafeer på den andre siden av Nedre Prinsdalsvei.

Figur 4.5 *Prinsdal torg er dominert av parkerte biler og asfalt*

Tiltak Prinsdal torg

Beboerne ønsket først og fremst å få bort en del av parkeringsplassen og i stedet opparbeide et torg med benker og blomster for å gjøre det hyggelig foran butikkene. De nevnte muligheten for å

stenge forbindelsen foran Kiwi for å gjøre plassen mer trafikkikker.

Prinsdal torg er foreslått som et prioritert område for oppgradering i Kommunedelplan for torg og møteplasser.

4.6 Prinsdal velhus

Velhuset ligger ved Prinsdal torg. Det er totalrenovert innvendig etter en brann og framstår nå med attraktive lokaler. Velhuset har en stor innendørs sal som kan deles i to, og nytt kjøkken. Velhuset drives av Lions på kommersiell basis. En relativt høy leie utelukker trolig en rekke potensielle brukere. Antagelig brukes stedet først og fremst til private selskap.

Figur 4.6 *Prinsdal velhus, en litt anonym bygning som rommer et flott møtelokale*

Tiltak Prinsdal velhus

Beboerne etterlyste bedre skilting. Velhuset har form som en enebolig i funksjonalistisk stil og vi så få ytre tegn på at dette er området's fellesanlegg. Det virker anonymt og er muligvis lite kjent.

Vi er usikre på hvor mye stedet brukes, og om det representerer et potensial for bruk til åpne møter og kulturtilbud. Beboerne ønsket også bedre opparbeiding av hagen rundt huset.

4.7 Lerdal fritidsklubb ("Låven")

Lerdal/Låven fritidsklubb er en kommunalt drevet ungdomsklubb. Den er åpen på kveldstid og har vært et viktig møtested for ungdom i generasjoner. Ungdomsskoleelevene fra Hauketo skole fortalte at de følte seg fortrenget av ungdommer som kom fra Holmlia. Tidligere fantes en kommunal klubb på Holmlia (Hallagerbakken eller "Hallis"). Etter at denne ble nedlagt har ungdom fra området trukket mot Låven, dette har antageligvis ført til at enkelte av den lokale ungdommen har følt seg "overkjørt". Låven har aktiviteter som film, disco, øvingsrom, turneringer, spill og temakvelder. Det settes opp revyer osv. men dette er også et sted hvor ungdom bare "henger". Klubben har et tilbud for ungdom med nedsatt funksjonsevne. Hver torsdag er det juniorklubb for yngre ungdommer. Låven arrangerer en rekke turer og tilbud i sommerferien.

Tiltak Lerdal fritidsklubb

Både skoleelevene og beboerne uttrykte et behov for generell oppussing og modernisering. De ønsket flere dataspill og mente klubbens tilbud burde utvides. Beboerne ønsket oppgradering utendørs med flere benker osv. Stabburet ved Låven har behov for oppgradering og beboerne så for seg at det kunne bli et uformelt møtested.

4.8 Hauketo-Prinsdal kirke

Kirken er en relativt ny arbeidskirke fra 1995, som ble bygget da den tidligere mobile kirken fra Lambertseter ble påtent. (Kilde: Wikipedia). En beboer fortalte at det tidligere har vært et motorsykkerverksted der for ungdom, men at det er lagt ned. Han sa at kirken ofte er låst, men at den vil kunne fungere som et viktig møtested. Nettsidene til kirken er ikke oppdatert med informasjon om hvilke tilbud som finnes. Behov for tiltak er, ifølge informanten, først og fremst bedre samarbeid.

4.9 Andre møtesteder

Figur 4.7 Oppslagstavla på Prinsdal senter

Det finnes en del møtesteder på Prinsdal/Hauketo som kan representere ressurser idet de kan tas i bruk i større grad enn hittil. Vi har omtalt *Stabburet* ved Låven. I tillegg ble *Tennisklubbhuset* nevnt som et møtested som brukes av medlemmer av tennisklubben, men som også leies ut til møter og selskap.

Tømmerhytta, som ligger i tilknytning til den tidligere skytebanen, ved Prinsdal friområde, ble nevnt som et mulig nytt møtested. Dette stedet trenger oppgradering, og har i dag bare utedo.

Andre møtesteder som ungdom var opptatt av, var først og fremst *enkle spisesteder* på Hauketo og Prinsdal som NAM NAM på Hauketo, Jafs på Prinsdal torg, Rioja og Marabella som er en pizzakafé på Prinsdal torg, der det er både kafétilbud og biljard.

Flere elever på ungdomsskolen har beskrevet *moskeen* som et viktig møtested. Vi vet ikke hvilken moské de går til. Det kan være moskeen på Holmlia eller Bjørndal. For øvrig foreligger planer om en ny moské i Olaves Hvervens vei 11 på Hauketo, som vil samle

muslimer i hele bydelen. Bak oppførelsen står Tauheed Islamic Center.

Bydelens familiesenter er lokalisert til Hauketo. Dette er en kommunal virksomhet som tilbyr kurs for foreldre, trening og grupper for særlig minoritetskvinner.

Endelig har vi *Prinsdal eldresenter* som ligger i Nedre Prinsdals vei. Det er det eneste eldresenteret i Bydel Søndre Nordstrand. Vi har ingen informasjon om hvor mye dette eldresenteret brukes, men nettsiden forteller at det er åpent hverdager mellom 08.00 og 15.00 og tilbyr kafeteria, frisør og fotpleie.

4.10 Møtesteder i borettslag og sameier

Nebbejordet og Rugdeberget grendehus

Vi har bare fått ett svar fra de tilskrevne beboerorganisasjonene, fra styreleder for Nebbejordet borettslag og Hauketo boligsameie. Hun har til gjengjeld gitt en meget detaljert og god oversikt over møtestedene i borettslaget og hvordan de brukes. Vi har derfor valgt å gi en detaljert beskrivelse fordi det viser hvilken betydning møtesteder i borettslagene kan ha.

Grendehuset brukes av begge borettslagene og er først og fremst et innendørs møtested. Det brukes hele året, hovedsakelig av beboerne i borettslagene, men også av eksterne brukere. Huset brukes til styremøter, generalforsamlinger og dugnadssamlinger. Det holdes selskaper og fester der, så som juletefester, Halloween, Valentines Day osv. og det blir arrangert danseundervisning og yogakurs. Grendehuset brukes også av skoleklasser som har spillekveld og liknende, og i forbindelse med aktiviteter som aking i bakkene utenfor.

Grendehuset er et viktig møtested for barn og voksne, især på ettermiddags- og kveldstid, og det brukes ofte, i alle fall tre ganger i uken, ifølge beboeren. Det er selskaper der nesten hver helg. Grendehuset beskrives som et lett tilgjengelig og funksjonelt hus.

Tiltak grendehuset

Beboeren beskriver dette som et flott samlingslokale, men at det trenger generell oppgradering og modernisering av kjøkkenet med

nytt utstyr, servise og nye møbler. Det er dessuten behov for bedre tilrettelegging for danseundervisning. Huset ble bygget i 1983 er ikke oppgradert siden. Borettslagene har nå lagt planer for en omfattende oppussing. I følge nettsidene skal det på plass et nytt kjøkken, utstyret skal skiftes og vegger og golv skal males og pusses.

Ballplass og akebakke

Beboerne har en ballplass som brukes til mange forskjellige aktiviteter som fotball, skøyter, ski, leke med snø, brukt til freezbee, drageflyging og til lek som krever mer plass for eksempel av skoleklassene. Det er også en akebakke, og stedvis brukes også stedet til 17. mai feiring. Dette er et område som brukes av både barn og voksne, og også av skolene i området hele året, både dag og kveld. Stedet er lett tilgjengelig og det er bilfritt og det er god plass og lite støy for beboerne. Det er bra med lys og det er tilgang på vann så man kan lage skøytebane.

Tiltak ballplassen

Dreneringen er dårlig, og det er få sitteplasser, og gjerdet trenger å bli reparert. Det er dessuten behov for ny ballvegg med basketkurv, fjerning ugress, jevning av grus og flere benker og bord.

Lekeplasser

Beboerne beskriver tre forskjellige lekeplasser, øverste, midterste og nederste lekeplass.

Den øverste lekeplassen ser ut til å ha flere bruksfunksjoner, den brukes i forbindelse med 17. mai feiring og tenning av julegran. Det er sjakkspill som brukes av ungdom, og det er et samlingssted for innvandrerkvinner, voksne og barn. Den øverste lekeplassen brukes særlig på ettermiddag og kveld daglig. Plassen er for et par år siden endret fra lekeplass til et mer parklignende område, og man ønsker en grillplass og flere benker og bord.

Midterste og Nederste lekeplasser er først og fremst lekeplasser for barn og et møtested for barn og voksne på ettermiddagstid daglig. Disse lekeplassene er nylig oppgradert.

Endelig er det en park ved inngangspartiet til boligområdet som er et viktig samlingspunkt for ulike grupper. Der er det juletretenning,

snøleker, barn som sykler og, skateboardbane og akebakke. Området brukes mest av barn og ungdom, men også av en del voksne. Beboerne tar frem en vannslange i de varmeste periodene slik at ungene kan ”bade”.

Styreleder beskriver Nebbejordet borettslag som et borettslag med en høy andel innvandrere fra mer enn 50 ulike nasjoner. Møteplassene på Nebbejordet er derfor i høyeste grad viktige for å oppnå integrering, ifølge informanten. Lekeplassene er viktige sosiale samlingspunkter for de ulike nasjonalitetenes småbarnsfamilier og skaper større engasjement i borettslaget og til å føle en tilhørighet.

Tiltak lekeplassene

Styreleder sier seg fornøyd med leke/møteplassene de allerede har, men at borettslaget sliter med å holde dem ved like på en god nok måte.

En av deltakerne på beboermøtet påpekte for øvrig at lekeplassene ved Elverhøy og Hauketo boligområde har behov for oppgradering og bedre utstyr.

4.11 Behov for nye møtesteder

- Det viktigste tiltaket vil være planlegging og utvikling av Prinsdal friområde til *et fritids-, aktivitets- og kultursenter*. Det innebærer også å få til en god og trygg adkomst.
- Ungdommen er opptatt av å få til *ny fotballbane, basketbane og gokartbane* på området.
- Å sette i stand *Tømmerhytta og Stabburet ved Låven* kan gi området nye viktige uformelle møtesteder.
- Beboerne ønsket eget *bibliotek/ kulturbus/ ungdoms- og aktivitetsbus* i Prinsdal. Det ble diskutert hvorvidt det er realistisk å få til eget bibliotek, siden Søndre Nordstrand allerede har to biblioteker.
- Deltakerne på beboermøtet savnet *et sted for ungdom* i alderen 18 – 25 år ”når de er ferdige med Låven”.

4.12 Oppsummering og anbefalinger

Ved første øyekast kan det se ut som delbydel Prinsdal Hauketo er fattig på møtesteder. Det viser seg imidlertid at området har mange eksisterende møtesteder og i tillegg uutnyttet potensial. Muligheter for å utløse nye ressurser knytter seg spesielt til Prinsdal friområde. I tillegg ligger det muligheter i å ta i bruk eksisterende bygninger som Tømmerhytta, Stabburet og Tennishuset. Det bør også utredes hvorvidt Prinsdalshallen kan utnyttes bedre.

Hauketo skole kan bli et viktig møtested for alle dersom svømmehallen åpnes på ettermiddagstid og FAU får etablert en kantine med matservering. For bruken av friområdet og skolene vil det vil være avgjørende å få til trafikktrygg adkomst.

Det synes også mulig å utnytte Velhuset bedre. Det bør kunne bli et sted for åpne møter og en arena for kulturtilbud (konserter, utstillinger, teater og lignende).

Begge sentrene, både Prinsdal torg og Hauketo senter, trenger oppgradering. Sentrene er dominert av parkeringsplasser og lite trivelige utendørs møtesteder. Det burde være rimelig enkelt i første omgang å få fjernet en del parkeringsplasser og opparbeide torg med utendørs servering på Prinsdal.

Området rundt Hauketo stasjon har med sin sentrale beliggenhet i bydelen et potensial for å bli et samlingspunkt for hele bydelen. Det vil kreve en helhetlig planlegging av hele området, der de store arealene som nå brukes til parkering, bygges ut for blandet nærings-, - kontor- og kulturformål og parkering under bakken. En bør se nærmere på mulighetene for å innpasse et større kultur/forsamlingshus for bydelen her med kino, konserter og teatertilbud osv. En bør også vurdere å lokalisere bydelens lokaler til Hauketo i stedet for den lite sentrale plasseringen på Rosenholm.

Hauketoveien 1 (Trekanten) ble av deltakerne i KDP-prosessen prioritert som et viktig friområde dersom det ble opparbeidet med beplantning, benker osv. De påpekte behovet for et større friområde pga. økt boligfortetting. Utbyggingen har ført til stort press på et privat grøntareal med lekeplass og fotballbinge som tilhører borettslaget som ligger inntil tomta.

Figur 4.8 *Hauketoveien, sett mot stasjonsområdet. "Trekanten" til venstre i bildet*

5 Holmlia

Delbydel Holmlia omfatter de to åsryggene mellom Prinsdal i øst og Bunnefjorden i vest. Mot vest skråner bebyggelsen ned mot fjorden og Mosseveien. Mot nord støter bebyggelsen mot Ljanselva og eldre bebyggelse på Ljan. Mot sør grenser Holmlia mot nærings- og landbruksområder på Rosenholm ved grensen mot Oppegård kommune.

Trafikkmessig betjenes Holmlia av Holmliaveien og Rosenholmveien. Østfoldbanen har stoppested ved Holmlia senter og på Rosenholm med reisetid henholdsvis 12 og 15 minutter til Oslo S.

Holmlia er stort sett bygget ut etter 1980, og består av ca. 4500 boliger, fordelt noenlunde jevnt mellom blokker og småhus. Til sammen har delbydelen ca. 12.000 beboere (Wikipedia). De ulike boligområdene er for en stor del atskilt med terreng og vegetasjon, som til sammen skaper inntrykk av en grønn delbydel. Holmlia ble planlagt etter sin tids normer for god boligplanlegging og lokalsamfunnsutvikling med adskilt gang/sykkelveisystem og gjennomført trafikkseparering. Bebyggelsen er gjerne organisert rundt bilfrie tun for opphold og lek. Det er også tatt høyde for tomtebehov til skoler og barnehager i tillegg til en rekke andre offentlige og private servicefunksjoner. Holmlia senter har en blanding av kommersiell og sosial service med forretninger, postkontor, bibliotek, idretts- og svømmehall. Senteret ligger direkte til Holmlia stasjon. USBL (Ungdommens selvbyggelag) som stod for utbyggingen av flere borettslag på Holmlia, var spesielt opptatt av å etablere lokale møtesteder i boligområdene, som grendehus og fellesvaskerier.

5.1 Møtesteder på Holmlia

Figur 5.1 *Møtesteder på Holmlia*

Lusetjern idrettspark og Hvervenbukta er de viktigste utendørs treffstedene for holmliafolk. Innendørs er Holmlia idretts- og svømmehall mye benyttet, spesielt av ungdommen. Holmlia senter er et sentralt møtested både utendørs og innendørs, med biblioteket som spesielt viktig innendørs, uformelt møtested.

Datakilder

Det var en liten, men relativt bredt sammensatt gruppe beboere som deltok på *beboermøtet* i bibliotekfilialen på Holmlia. Noen representerte Holmlia sportsklubb og den polske klubben. En beboer hadde vært aktiv i ulike nærmiljøprosjekter, kor og husmorlag. En annen jobbet med Oslo Sør-satsingen. Beboerne representerte både norske og ikke etnisk norske beboergrupper. En ungdom deltok også på beboermøtet.

Spørreskjemaundersøkelse til skoleelever fant sted i 9. klasse fra Holmlia skole og ga opplysninger om ungdommens bruk av og ønsker om møtestedet.

Vi har fått svar fra 9 av 26 *borettslag og sameier*: Dyretråkket, Nordskrenten, Furulia, Asperud, Storefjell, Øvre Ravnåsen, Midtre Ravnåsen, Skovbakken og Liakollen borettslag. Det er styreleder, evt. i samråd med resten av styret som har stått for svarene.

5.2 Lusetjern idrettspark

Lusetjerdalen blir av informanter omtalt som Holmlias «hjerne». Det skyldes trolig hele idrettsanlegget er knyttet tett sammen med to skoler og en juniorklubb. Holmlia sportsklubb har en kunstgressbane, en 7`er bane, en mini 7`er bane og en grusbane (Hallagerjordet) (kilde: HSK nettsider). Hver vinter er det skøyteis på en av banene. Sportsklubben har eget klubbhus som brukes til møter, private fester og lignende, men er også åpent for ungdom i skolens ferier og noen kvelder. Det tilbys spill m.m. Det er også en kafe i lokalet. Tidligere Hallagerbakken juniorklubb som var stasjonert på Hallagerbakken skole, ble våren 2010 flyttet til klubbhuset i Lusetjerdalen.

Området brukes mye av både organiserte og uorganiserte, først og fremst ungdom. Det er mye uorganisert aktivitet på kunstgressbanen og banene foran Lusetjern skole, ved

Hallagerbakken, Toppåsen og Rosenholm, ifølge en informant fra Holmlia SK (mail 5.3.2010). Fotballbanen er det viktigste møtestedet for guttene, for å spille fotball eller bare for å møtes og prate. Jenter møtes også der, men få av dem spiller selv.

Figur 5.2 *Lusetjern idrettspark, omtalt som Holmlias "hjerte"*

Tiltak Lusetjern idrettspark.

Det ble uttrykt behov for en rekke større og mindre tiltak. Blant de omfattende tiltakene kan nevnes flere ballbinger, flere tribuneplasser og varmekabler på kunstgressbanen. Mer beskjedne ønsker dreier seg om å rydde området, skaffe bedre lys, montere nye basketkurver og høyttalere med musikk. Dessuten trenger klubbhuset bedre utstyr (ikke nærmere spesifisert).

Beboerne opplyste om at en ny kunstgressbane er vedtatt, men at det er en dragkamp knyttet til lokaliseringen av banen.

5.3 Holmlia senter

Holmlia senter ligger sentralt i forhold til tog, buss og drosjeholdeplass, og er derfor et viktig møtested, både innendørs og utendørs. Senteret rommer ca 40 virksomheter, hvorav betjener lokalområdet. Blant de viktigste møteplassene kan nevnes biblioteket (omtalt spesielt), kiosken og posten. Senteret har også en større matvareforretning, vinmonopol, en stor grønnsaksbutikk, en nyåpnet butikk med halalkjøtt, fargehandel og flere mindre forretninger. Et spisested og en mindre kafé ligger i tilknytning til senteret. Innen helse/velværesektoren finnes legesenter, optiker, apotek, dessuten frisør, parfymeri og virksomheter innen kroppsterapi. Et leksehjelpsenter og en rekke organisasjoner holder til i senteret, bl.a. et lokalkontor for OBOS. Det er parkeringshus med gratis parkering til senteret.

Senteret er organisert med bygninger fra to til fem etasjer, som danner en gate og en plass mot øst og terminalfunksjonene. Det er butikker i første etasje, og kontorer og delvis boliger oppover i etasjene. Senteret framstår som en bygningsmessig fortetning med urbane kvaliteter og et naturlig sted å passere gjennom på vei til og fra tog og buss.

Vinteren 2010 pågår arbeidet med å flytte bussholdeplassen nærmere togstasjonen. Dermed frigjøres et areal som skal opparbeides til torg med beplantning og ny drosjeholdeplass. Samferdselsetaten har, sammen med Oslo Sør-satsingen, avholdt en idédugnad for å få inn forslag, og ett beboermøte der forslag har blitt lagt frem for diskusjon.

OBOS planlegger for tiden oppgradering av senteret. Det er bl.a. foreslått en ny uteplass med kafé i nordenden av gågata og overdekning av gågata.

Holmlia senter er et viktig møtested for ungdom, spesielt for jenter. Ungdommen samles foran kiosken, ved buss- og togstasjonen og ved Kafé Larsen. Ungdommen beskriver senteret som et sted der de «henger» og går rundt. Jenter møtes på senteret og gjør «masse rart», «når som helst», de går rundt og prater, kjøper ting, spiser ute, går på biblioteket. Ungdommen er mer opptatt av senteret som møtested enn beboere på beboermøtet. BUT (Barne- og ungdomsteamet) har registrert at ungdom møtes foran

Narvesenkiosken, ved parkeringshuset, på buss- og togstasjonen og på Esso-stasjonen (sør for senteret). Uteserveringen på plassen foran Kafé Larsen ble nevnt som et viktig møtested.

Figur 5.3 *Holmlia senter med plassen foran Kafé Larsen*

Det slår oss som underlig at ingen har omtalt denne plassen, til tross for at det er et ganske stort sørvendt og hyggelig torg. Torget har imidlertid sparsom møblering. Kaféieren fortalte at plassen tidligere ble brukt av ungdom til skating og sykling, men at det ikke er tillatt nå. Det foregår kjøring inne på plassen, med varelevering blant annet til dagligvarehandelen og flere omtaler dette som et problem.

Tiltak Holmlia senter

Holmlia senter har stort potensial som et utendørs, uformelt møtested. En forutsetning er bedre og mer systematisk vedlikehold. Gaten mellom biblioteket og OBOS' lokalkontor kan med enkle midler forbedres (særlig med beplantning). Dagens torg mot sør har få funksjoner. Inngangen til matbutikken er den viktigste. Kaféen har uteservering sommerstid og er et viktig innslag. Plassen trenger estetisk oppgradering og tilskudd av funksjoner.

Spørsmålet er hvordan flyttingen av busstasjonen vil påvirke kundestrømmen til senteret og om det er ressurser og kapasitet til å drifte to torg. Vil vi få en konkurranse mellom de to plassene? Den danske arkitekten Jan Gehl (2002) har godt grunnlag for å hevde at mennesker og funksjoner bør samles dersom man ønsker aktivitet og byliv. Det bør derfor vurderes nøye hva de ulike torgene skal brukes til. Dersom det blir ett torg i nordenden av gågaten, slik OBOS planlegger, har man tre torg på Holmlia, med desto større behov for en avklaring av hvilke funksjoner de ulike plassene skal ha.

Flere har uttrykt ønske om flere benker utendørs på senteret, gjerne med tak som ly for regnet. En foreslo et springvann som «pynt». Jenter etterlyser også flere butikker. Beboere, bl.a. eieren av Kafé Larsen, var opptatt av at butikktilbudet har blitt dårligere og ønsket et større mangfold av butikker, bedre gågate og større kiosk.

5.4 Holmlia bibliotek

Biblioteket ligger sentralt på Holmlia senter, og er et svært viktig møtested for mange. Biblioteket arrangerer utstillinger, konserter, de har en informasjonsbank over antirasistisk litteratur, og har etablert studieplasser med PC. De arrangerer også konkurranser og aktiviteter i skolens ferier. Biblioteket skal, sammen med biblioteket på Bjørnholt videregående skole, betjene hele bydelen. Det er likevel først og fremst beboere på Holmlia som bruker biblioteket der. Svært få informanter i de andre delbydelene omtalte biblioteket på Holmlia som møtested. Vi vet ikke om det er fordi de ikke bruker biblioteket, eller om de faktisk bruker det, men ikke ser det som et møtested der de treffer naboer eller kjente.

Biblioteket fungerer godt som møtested, barn bruker biblioteket til å lese, sitte og prate, spille sjakk, bruke PC og lignende. De bruker det etter skoletid, men også i store frikvarter. En beboer understreket at biblioteket er et viktig møtested som motiverer både barn og voksne til å lese. Det er især jenter som forteller om biblioteket som et sted å møtes. Det har blitt hevdet i andre sammenhenger at bibliotekene er et viktig møtested for innvandrerjenter.

Figur 5.4 *Biblioteket brukt som lokalt informasjons- og møtested*

Biblioteket står, sammen med Holmlia kirke, bak et beboernetverk som heter ”Treffpunkt Holmlia”. En gang i måneden er alle beboere invitert til et treffpunkt, ofte med litteratur, musikk eller andre kulturtilbud. En gang i året arrangerer ”Treffpunkt Holmlia” konserten ”United”, hvor ”alle” er med.

Tiltak Holmlia bibliotek

Det viktigste tiltaket med biblioteket er lengre åpningstider. I følge beboerne har biblioteket opplevd en bruksøkning på 40 % uten å ha fått økte driftsmidler.

5.5 Holmlia idretts- og svømmehall

Holmlia idretts- og svømmehall er det viktigste innendørs møtestedet for ungdommen. De primære aktivitetene er håndball, innebandy, treningsstudio, svømming og kampsport. Hallen er et sted å drive med ulike aktiviteter, men også et sted man møtes for å prate. Det er inngang til hallene både fra sentersiden og fra Lusetjern skole og forbindelsen, tunnelen, har form av en bred korridor, snaut 100 m lang. Tunnelen er malt i varme farger og er

godt opplyst. Inngangspartiet og hele gjennomgangen ved hallene var meget ryddig og godt vedlikeholdt. Hallene ligger inne i fjellet, og gjennomgangen er et viktig sted for ungdom å «henge». Man kan være innendørs å prate, ikke minst vinterstid. Hallen fungerer også som et sted å slappe av etter trening.

Det var tidligere sitteplasser i korridoren utenfor inngangen til svømmehallen, der det også var kiosk. Kiosken er nå bare åpen i forbindelse med arrangementer, og sitteplassene er tatt bort. En av de ansatte i svømmehallen forteller at kioskdirften førte med seg en økende forsøpling og at det ikke ble ryddet. Dette ble et problem for andre besøkende. Den samme informanten fortalte videre at driften nå er omorganisert, slik at Holmlia sportsklubb har ansvar for drift av idrettshallen.

Figur 5.5 *Holmlia svømmehall omtales, sammen med idrettshallen vis a vis, som det viktigste møtestedet for ungdommen på Holmlia*

For øvrig er det bemerkelsesverdig at så få informanter i de øvrige delbydelene omtalte Holmlia svømmehall som møtested, den eneste offentlig tilgjengelige svømmehallen i Oslo Sør. Det kan henge sammen med at brukere fra andre delbydeler sjeldnere treffer kjente når de bruker svømmehallen og derfor ikke tenker på den som møtested (det samme gjelder biblioteket på Holmlia). Det

kan også skyldes den topografiske og kommunikasjonsmessige oppdelingen av bydelen.⁵

Tiltak idretts- og svømmehallen

Flere etterlyser steder å sitte. De viktigste tiltakene som etterlyses i svømmehallen er, i tillegg til flere sitteplasser, oppussing og bedre ventilasjon. Beboerne var svært kritiske til at svømmehallen nå har søndagsstengt. De ønsker tvert imot utvidede åpningstider.

5.6 Hvervenbukta

Hvervenbukta ble beskrevet av alle informanter på Holmlia som det viktigste nærfriområdet og et sentralt møtested. Hvervenbukta er et sted å bade, sole seg, gå tur, et sted å møtes for å prate, et sted å være. Badeplassene er den viktigste attraksjonen, sammen med friområdet Ljanskollen inntil, der man kan gå tur langs sjøen til Fiskevollen. Området betjener ikke bare hele Søndre Nordstrand, men også hele Oslos befolkning. Likevel var det få informanter i de andre delbydelene som omtalte Hvervenbukta som et viktig møtested. Vi vet ikke hva som kan være årsaken til det.

Hvervenbukta har en paviljong og noen eldre bygninger, bl.a. «det røde huset». I paviljongen er det en kiosk som er åpen på sommerstid, i det røde huset er det en kafé. I tillegg er det kunstnerverksteder i portnerboligene. I låven er det et galleri, der har også den polske klubben sine møter.

Det er flere forbindelser til området fra den nærmeste bebyggelsen på Holmlia, og de voksne bruker området som turområde året rundt, mens ungdom mest beskrev Hvervenbukta som et møtested sommerstid.

Tiltak Hvervenbukta

Beboerne på Holmlia var opptatt av å få til et bedre og mer stabilt kafétilbud, særlig en bedre utnyttelse av paviljongen som ligger så vakkert til. Det etterlyses også flere kulturtilbud som er åpent året rundt. Det er behov for å pusse opp paviljongen og øvrig bebyggelse. Det er generelt behov for bedre vedlikehold og

⁵ En enkel undersøkelse kan fortelle hvor stor andel av brukere som krysser delbydelsgrensene.

rydding. En felles grillplass ble etterlyst og mange savnet flere benker og bedre belysning.

Noen ungdommer etterlyste en sklie i Hvervenbukta, minigolfbane og et stort basseng. Det var også en som ønsket bowlingbane, men dette er vel helst innendørs.

Det er nylig gjennomført noen oppgraderinger av badeanlegget, blant annet rydding og ny sand. I følge Aftenpostens badestrandtest 2009 gjenstår først og fremst en oppussing av toalettene. Oppgradering av Hvervenbukta ble høyt prioritert av deltakerne i prosessen rundt Kommunedelplan for torg og møteplasser. De ønsket generell oppgradering, kafé året rundt, videreutvikling av kunst- og håndverksenteret og å bygge opp den gamle ærverdige Herregården.

Holmlia idrettsklubb har planer om å flytte sitt årlige arrangement, Vær stolt-festivalen, fra Lusetjerdalen til Hvervenbukta. Dette er et ledd i å samle bydelen til et felles arrangement og synliggjøre kvalitetene i området.

5.7 Skolene og skolegårdene

Toppåsen og Rosenholm skole og en ungdomsskole, Holmlia skole. Skolene er viktige møtesteder for skolebarna og familiene deres. Noen ungdommer bruker skolen som et møtested også etter skoletid, men det er ikke deres viktigste møtested. Ungdommene Det er fire barneskoler på Holmlia: Lusetjern, Hallagerbakken, beskriver skolen som møtested først og fremst som et sted går rundt og prater. En informant fortalte at skolene er et sted der innvandrerkvinner med barn møtes.

Tiltak skolene

Ungdommen hadde ingen forslag til tiltak i skolegården på Holmlia skole, bortsett fra flere benker. Deltakerne på beboermøtet var opptatt av at det er et generelt behov for oppgradering av skolegården. Rosenholm skole har vært utsatt for hærverk, men skal nå utbedres. Også Lusetjern skole er vedtatt utbedret. Beboerne etterlyste flere benker. Gjennom Oslo Sør-satsingen er det avsatt årlig 2 mill kroner for å oppgradere skolegårder. Arbeidet er i gang blant annet ved Lusetjern skole.

Figur 5.6 *Holmlia ungdomsskole med trappeanlegget ned til friområdet. Inngangen til fjellballen inntil skolen.*

Beboermøtet diskuterte muligheten for å bruke skolens innendørs fellesrom som møteplass på kveldstid. Erfaringer fra tidligere forsøk har vist at det er vanskelig å bruke klasserommene. Dette på grunn av informasjon om elever i klasserommene, klasserommets orden, elevens eiendeler, renhold m.m. Man mente imidlertid det burde vært mulig å bruke skolens forsamlingsrom, der det ofte er teaterscene og annet utstyr. Holmlia skole har for eksempel samlingssal med scene og kafé, som eventuelt kunne tas i bruk som arena for konsert- og kulturarrangementer.

5.8 Parsellhager og parker

Det er opparbeidet et større område for *parsellhager* på Holmlia, like sør for senteret. Parsellhagene ble ikke spesielt omtalt på beboermøtet og vi har lite konkret informasjon. Det er imidlertid vårt inntrykk at parsellhagene er mye brukt, spesielt av eldre beboere med ikke norsk bakgrunn. De ser ut til å fungere godt som møtested.

Det er opparbeidet en *bydelspark* i omtrent samme område, med en liten dam, nedenfor kirken. Det er også plassert en rekke skulpturer i området og i tilknytning til gangveien. Det var få beboere eller ungdom som refererte til dette området, men noen ungdommer fortalte at de går tur, og BUT nevnte også gangveiene som steder ungdom møtes.

Figur 5.7 *Parken nedenfor Holmlia senter er et av få parkmessige områder i bydelen, Holmlia kirke i bakgrunnen*

Tiltak parker og parsellbager

På beboermøtet fremkom det ønske om oppgradering av både parsellhagene og parkområdet. Det var også inntrykket vi fikk ved befaring. Parken har potensial til å bli et sentralt og vakkert møtested.

5.9 Søndre Ås gård

Gården ligger helt sør på Holmlia, i landlige og fine omgivelser.

Beboerne på beboermøtet nevnte Søndre Ås gård som et viktig møtested. Den har et ridesenter, og det er andre dyr der slik at

gården også fungerer som besøksgård. Det er i tillegg etablert en lavvo der. Det var ingen av ungdommene i vår 9.klasse på Holmlia skole som nevnte Søndre Ås gård, men fra beboermøter i andre delbydeler, er det en del andre jenter som har omtalt ridesenteret som et viktig møtested.

Figur 5.8 *Søndre Ås gård ligger vakkert til helt sør på Holmlia. Gårdens tilbud benyttes av beboere fra hele bydelen*

Tiltak Søndre Ås gård

Beboermøtet etterlyste flere og bedre sitteplasser. Et viktig tiltak er bedre belysning på gangveiene som fører til gården. Om høsten er mange av de yngste redd for å gå på riding på grunn av bekmørke veier.⁶

5.10 Søndre Holmlia aktivitetssenter

Det er ingen kommunal ungdomsklubb på Holmlia, men et aktivitetssenter på Åsbråten som drives i privat regi med støtte fra

⁶ Fra Bydelen opplyses det at det er vedtatt å etablere bedre belysning.

bydelen. Ungdommen omtaler det som et viktig møtested, på linje med biblioteket og kafé Larsen. Også BUT omtaler klubben. Aktivitetssenteret er et sted hvor man spiller X-Box, det er pc-er der, og det er ulike spill og dans. I tillegg har senteret egen gymsal, klatrevegg, lydstudio, hobbyverksted, diskotek, medieverksted for filmproduksjon med mer.

Det virker som om det er mange ungdommer som møtes der, og at man har dette som møtested hele året. Det er et ”etter skoletid tilbud” for de yngste elevene og åpent for ungdom en kveld i uka i tillegg til de som driver med ulike aktiviteter som film, dans, musikk. På beboermøtet kom det fram at driften har vært ustabil. Da vi var på befaring i februar, var den midlertidig stengt.

Figur 5.9 *Søndre Holmlia fritidscenter er stengt på ubestemt tid.*

Tiltak Søndre Holmlia fritidscenter

I beboermøtet ble det fremholdt at det viktigste ville være å sikre en stabil drift av ungdomsklubben. Andre tiltak er utvidede åpningstider, generelt behov for oppussing og vedlikehold. Det er nok personale, men problemet er, i følge klubbledelsen, mangel på penger til vedlikehold og drift. Det er også et ønske om å gjenåpne som kafé for ungdom. Kulturkafeen er en del av Aktivitetshuset,

men har hatt ustabil drift og er i dag stengt. Det ble også uttrykt behov for å oppgradere torget på Åsbråten og arealet rundt statuen av Benjamin Hermansen.

5.11 Andre møtesteder

Moskeen på Holmlia er et møtested for både unge og voksne. Den har eksistert i mer enn 10 år. Tilbudene består av daglig bønn, fredagsbønnen, koranundervisning for barn og voksne, studiesamlinger om islam, en del sosialt arbeid rettet mot ungdom generelt og ungdom med problemer. Konseptet er veiledning basert på islamsk lære.

På en fredagsbønn er vanligvis over to hundre til stede. Ellers brukes moskeen daglig av over hundre voksne, pluss ganske mange barn og unge. Det er flest pakistanere som bruker moskeens tilbud, men mange andre nasjonaliteter har nå begynt å bruke den. Den ene av Imamene er arabisk, har lært seg både urdu og norsk, og på den måten kommuniserer han med ganske mange nasjonaliteter. (Informasjon fra Nadeem Butt, BU-leder)

Holmlia kirke ble nevnt som et viktig innendørs møtested på beboermøtet. Det arrangeres konserter der og speiderbevegelsen og andre organisasjoner har møter der. Menighetens ungdomsklubb Bulk, er et lavterskeltilbud for ungdom mellom 13 og 16 år. Ifølge en brosjyre utgitt av kirken, arrangerer menigheten matpakkelunsjer, HoBaKLUZZ (middag), babysang, åpent hus og gudstjeneste/søndagsskole en gang i uka. Det var ingen av ungdommene som nevnte kirken i sine beskrivelser av møtesteder. Noen borettslag har nevnt at de avholder generalforsamlinger i kirken.

Frivilligsentralen ble nevnt som et møtested på beboermøtet. Den drives av Stiftelsen Holmlia nærmiljø, som har en rekke aktiviteter og tilbud, blant annet miljøpatrulje med formål å stoppe forsøpling, kvinnetreff med håndarbeid og kurs i matlaging og tiltak for eldre. Den organiserer også Natteravnarbeid.

Skaterampen og basketbanen sør for Holmlia senter er et viktig møtested for ungdom sommerstid. Beboerne ønsket en større skatebane og ny basketbane. BUT nevnte kulturkafeen og gangveiene på Åsbråten som møtested. Flere jenter fortalte at de

møtes og går rundt og prater både rundt Holmlia senter, der de bor og på hele Holmlia.

Ungdomsklubber. I dag er det to private klubber på Holmlia, en i kirken (Bulk) og Søndre Holmlia Aktivitetssenter. Mortensrud Aktivitetshus og Lerdal fritidsklubb/Låven er de eneste kommunale ungdomsklubbene i hele bydelen. Det har tidligere vært en kommunal ungdomsklubb på Holmlia, men den er nedlagt. Noen ungdommer på Holmlia fortalte at de bruker klubben på Låven.

5.12 Møtesteder i borettslag og sameier

Vi har fått svar fra 10 av i alt 26 borettslag eller sameier på Holmlia. Det ser ut som de viktigste møtestedene i borettslagene er lekeplassene, som for det meste brukes av barn. Det slår oss imidlertid at også ungdom ser ut til å oppholde seg mye på borettslagenes lokale ballplasser og lekeplasser. Noen møtesteder er nevnt også som møtesteder for både barn og voksne, for eksempel en grillplass ved Asperud borettslag, et større leke- og oppholdsområde ved Liakollen borettslag og et utsiktspunkt i Nordskrenten borettslag.

Midtre Ravnåsen har to grøntområder, som beskrives som viktige oppholdssteder, spesielt for barn i aldersgruppen 5 til 13 år. *Liakollen borettslag* omtaler en skjermet sitteplass som et viktig utendørs møtested for ungdom. Dette er et sted der de trolig kan være litt mer usjenert og uten for mye innsyn fra voksne. På *Asperud* hadde man tidligere en ballplass, som man nå har lagt ned, og man venter på valg av sted for en ny ballplass. *Nordskrenten* borettslag beskriver et utsiktspunkt som et viktig utendørs møtested for voksne, og at det brukes nesten daglig hele sommerhalvåret, spesielt om kvelden. Dette er nylig oppgradert, men de trenger en sittegruppe. I tillegg nevnte beboermøtet *Bertramjordet grendebus*. Grendehuset i Bertramjordet 25 på Åsbråten blir benyttet til mange formål. Det er mulig for beboere å leie lokalet til en gunstig pris hvis man for eksempel skal ha gjester til større anledninger. Huset kan romme ca 40 personer. *Åstun boligsameie* beskriver tunet på egen eiendom, Lusetjerdalen og Holmlia senter som de viktigste utendørs møtesteder. De ønsker at senteret oppgraderes. De viktigste innendørs møtesteder er

lokalene til Holmlia sportsklubb, Holmliahallen og skolene. De ønsker oppgradering og søndagsåpent i Holmliahallen. Beboerne på Åstun har kort vei til både Lusetjerndalen og hallen.

Tiltak møtesteder i borettslagene

Borettslagenes forslag til tiltak dreier seg mest om vedlikehold av lekeplasser, ballbaner og lignende. Noe er allerede vedtatt. Fra *Øvre Ravnåsen* fortelles at de for tiden ikke har noe utendørs møtested, men at lekeområdet blir rehabilitert i år og neste år. *Midtre Ravnåsen* ønsker å omregulere to områder til friområde, trolig for å sikre disse arealene for lek, fordi de ser dette som viktigste steder for barn i alderen 5 til 10-13 år. *Skovbakken* ønsker bedre dekke på ballbanen, slik at det blir lettere å lage skøytebane. *Furulia* borettslag ønsker en ny felles uteplass for de nærmeste blokkene, og *Asperud* avventer etablering av en ny ballplass. Flere sier at det er behov for vedlikehold av disse lekeplassene, og noen lekeplasser er planlagt utbygd i 2010, blant annet på *Asperud*.

Det ser ut til at borettslagene har få innendørs møtesteder. Noen borettslag forteller at de har styrerom, og at disse også i noen tilfeller brukes som møtesteder til andre formål. På *Asperud* er styrerommet under oppussing, og det brukes også til grendehusmøter. *Nordskrenten* har et utleielokale som brukes mye av beboerne hele året, nesten hver helg. Det er et stort og romslig lokale, men kjøkkenet er nedslitt og trenger å bli skiftet. *Skovbakken* borettslag har noe de kaller Skovstua, som også brukes til fellesmøter og som leies ut til beboerne. Andre borettslag sier at de bruker kirken og frivilligsentralen som de viktigste møtestedene innendørs. Flere borettslag etterlyser grendehus for å kunne holde generalforsamling og liknende, blant annet *Asperud*, *Furulia* og *Liakollen*.

Vi har ingen samlet oversikt over hvor borettslagene avholder generalforsamlinger, og vi vet heller ikke mye om hvor andre, større private arrangementer avholdes.

5.13 Behov for nye møtesteder

Beboerne var opptatt av å få til *flere ungdomsklubber*, og man diskuterte om man skulle satse på flere mindre, eller *en* sentral. Det mest aktuelle syntes å være en sentral ungdomsklubb i Holmlia-

senteret. Den burde også være en type Ung Infosenter, med rimelig kaféserving. Beboerne mente at ungdomsklubber burde være lovpålagt. At vitale tiltak for ungdom gjøres avhengig av tilfeldige kommunale budsjettsvingninger er svært ødeleggende for ungdomsmiljøet i bydelen.

Ungdommen var også opptatt av *kinotilbud* og påpekte at det ikke finnes noen kino i Bydel Søndre Nordstrand. Flere ungdommer etterlyste dessuten et øvingssted for rockeband. I tillegg savnet de billige spisesteder for sosialt samvær rundt måltider sammen jevnaldrende.

Innvandrerkvinner og -jenter ønsker et møtested for de kan treffes omkring ulike aktiviteter og bygge nettverk. Det bør være et sted med kjøkken, fordi matlaging er en aktivitet å møtes omkring, ikke minst i forbindelse med seremonier rundt forlovelser/bryllup. Det finnes heller ikke noe møtested for eldre innvandrere i dag.

Behovet for et møtested som kan ta større forsamlinger, fremkommer også av undersøkelsen i borettslagene. Som nevnt bruker noen kirken som sted for generalforsamling, og flere etterlyser egnede lokaler for å avholde større beboermøter og generalforsamlinger. I tillegg etterlyste beboerne et større kulturhus med kino og flere kulturtilbud som konserter, utstillinger osv.

Når det gjelder behovet for *nye møtesteder utendørs*, ble cricket-bane nevnt. Dette er et arealkrevende anlegg, og det er foreløpig vedtatt å etablere tre nye øvingsbaner, såkalte pitcher. Det skal komme en på Bjørndal, og man ønsker en på Holmlia. Det er idrettsetaten som skal finne egnede steder til disse pitchene. På lengre sikt ønsker man en cricket-bane i Bydel Søndre Nordstrand.

I tillegg ble det nevnt noe som kalles PressPlay på Holmlia, som en gruppe beboere ønsker å etablere i forlengelse av Lusetjern idrettspark. Det skal være en lekeplass eller tumleplass for litt større barn, i alderen 10 til 18 år, men også en møteplass for alle beboere. Det arbeides med en mulighetsstudie på hvordan dette kan innpasses.

5.14 Oppsummering og anbefalinger

De mest presserende tiltakene *utendørs* vil være bedre drift og vedlikehold, rydding, og flere benker og bord. Dessuten er det behov for bedre belysning mange steder. Å plassere ut flere bord og benker, både utendørs og innendørs, kan ses som et relativt enkelt og rimelig tiltak. Vi mener det likevel bør planlegges nøye, slik at man plasserer benker på steder der det er attraktivt å oppholde seg. Å sette i gang ryddeaksjoner kan også ses som et enkelt tiltak i første omgang, men opplegg for kontinuerlig drift og vedlikehold vil sannsynligvis kreve nye organisatoriske grep.

Vi har registrert relativt få forslag til tiltak for utendørs møtesteder og fysisk aktivitet om vinteren. Et enkelt og rimelig tiltak vil være å etablere små, lokale skøytebaner og flere akebakker. Dette vil styrke uteaktiviteter om vinteren og vil bli brukt både av mindre og større barn.

Andre, større tiltak vil være konsentrert rundt de viktigste møtestedene, for eksempel utbedring og utvidelse av Lusetjern Idrettspark, oppgradering av badeplassen i Hvervenbukta og tiltak knyttet til Holmlia senter. Dette er mer ressurskrevende tiltak og vil trolig ha et lengre tidsperspektiv.

Når det gjelder *innendørs* møtesteder, ser de viktigste tiltakene ut til å være kontinuerlig og stabil drift på de møtestedene som allerede finnes, for eksempel Søndre Holmlia Aktivitetscenter og Holmlia idretts- og svømmehall. Det dreier seg også om å få til lengre og utvidede åpningstider i ungdomsklubben, i biblioteket og i svømmehallen. I tilknytning til idretts- og svømmehallen synes kiosk og sitteplasser å kunne fungere som et hyggelig møtested før- og etter trening, men organiseringen av dette er åpenbart en utfordring. I tillegg er det viktig å etablere flere og bedre møtesteder for ungdom, i form av kafeer, Unginfo og liknende.

Endelig kan vi oppsummere et behov for lokaler til møter i større og mindre organisasjoner som borettslag, innvandrersorganisasjoner, ungdomsorganisasjoner og lignende. Slike lokaler kan også brukes til større familiære anledninger og andre typer fester.

6 Mortensrud

Delbydelen Mortensrud er den østligste i Bydel Søndre Nordstrand. Topografisk består størstedelen av området av et platå, ca 2 km langt med hovedretning nord sør. Det er avgrenset av Leirskallen i nord, E6 i øst, Klemetsrud i sør og Ljabruveien i vest.⁷ De viktigste funksjonene er plassert sentralt på denne flaten, og T-bane linje 3 har sin endeholdeplass her. Den vertikale avstanden mellom lavpunktet Hauketo og Mortensrudplatået er ca 100 m. Forbindelsen som binder bydelen sammen på tvers, skjer langs Mortensrudveien, som går i stor svinger ned til Ljabruveien, noen hundre meter øst for Hauketokrysset.

Nord-sørgående E6 danner en barriere mellom bebyggelsen på Mortensrud og de østligste delene av delbydelen. Dal Brenna er et eneboligområde som grenser til Marka i øst. Området nord for Mortensrudveien består hovedsakelig av tett småhusbebyggelse, mens området sør for Mortensrudveien stort sett er bygget ut med blokkbebyggelse. Hele Mortensrudområdet er bygget ut etter ca. 1980.

Mortensrud har to barneskoler, Mortensrud skole og Stenbråten skole, og en ungdomsskole, Lofsrud skole. Sentralt på Mortensrud ligger Senter Syd, Mortensrud kirke og Mortensrud idrettspark. En gangvei- og bussforbindelse sørger for atkomst til Bjørnholt videregående skole.

⁷ I vår avgrensning av Mortensrud delbydel har vi sett bort fra den formelle inndelingen som er foretatt av kommunen og latt topografiske og kommunikasjonsmessige forhold avgjøre. Disse har betydning for hvor folk føler at de hører til og for hvilke møtesteder de bruker. I praksis betyr dette at vi i vår beskrivelse har latt Ljabruveien være grense mellom delbydel Hauketo Prinsdal og delbydel Mortensrud.

6.1 Møtesteder på Mortensrud

Figur 6.1 *Møtesteder på Mortensrud*

De viktigste møtestedene på Mortensrud er idrettsparken, senteret, ungdomsklubben, det muslimske senteret (nå nedlagt), Stenhuset og Røde Kors ressurscenter.

Datakilder

På *beboermøtet* deltok i alt 19 beboere som representerte en rekke forskjellige lokale lag og foreninger: Mortensrud Aktivitetshus, Klemetsrud Idrettslag og Stiftelsen Mortensrud Idretts- og Kulturpark, Søndre Nordstrands Muslimske Senter, Søndre Nordstrands Muslimske Senter Kvinnegruppe, Tyrkisk Avdeling av Søndre Nordstrand Innvandrereforening, Søndre Nordstrand Innvandrereforening, Somalisk Kvinne- og Barnforening og Gjersrud Vel. Det deltok ingen beboere fra Dal eller Brenna.

Møtedeltakerne ønsket flere og bedre møtesteder på Mortensrud, og vi registrerte en sterk ”vi-holdning” blant dem. De opplevde at Mortensrud delbydel var nedprioritert når det gjaldt fellesanlegg. Noen hevdet at ”Holmlia har alt, vi har ingenting”.

En niende klasse på Loftsrud skole har deltatt i kartleggingen av ungdommens møtesteder.

Fra *beboerorganisasjonene* har vi fått svar fra 4 borettslag/velforeninger.

6.2 Mortensrud Idrettspark

Mortensrud idrettspark ligger sør for Senter Syd, sentralt på Mortensrud. Idrettsparken drives av Klemetsrud idrettslag, og er det viktigste utendørs møtestedet på Mortensrud. Idrettsparken har kunstgressbane, ballbinge og basketbane. Plasthallen drives av Klemetsrud Idrettslag som et privatdrevet idrettsanlegg og har tilbud om håndball, fotball, bandy. Idrettsparken brukes hele året og nesten hele døgnet, ifølge informantene. Den største brukergruppen er barn og unge. Idrettsparken er både et sted å drive med idrett og et sted å være.

Figur 6.2 *Mortensrud idrettspark er det viktigste utendørs møtestedet på Mortensrud*

Tiltak med Mortensrud idrettspark

Mortensrud Idretts- og kulturpark har fått støtte fra Oslo Sør-satsingen for å utarbeide en mulighetsstudie beskrevet i en egen brosjyre. Det er søkt om nye bevilgninger til prosjektering, men søknaden har fått avslag. Mortensrud Idretts- og kulturpark vil bli beskrevet senere i et eget punkt.

Beboerne ønsket bedre profilering av idrettsparken, og at stedet skulle bli mer kjent. Noen informanter mente at det var behov for større kapasitet, at det ikke er plass til alle som ønsker å drive med idrett. De ønsket derfor både rehabilitering av eksisterende anlegg og nye anlegg, blant annet en ny hall. Det var ønske om varmekabler og bedre lys på kunstgressbanen. Det er behov for et sted å trene for kvinnene, og man ønsket bedre lys på uteplassen.

6.3 Klemetsrud idrettshall

Klemetsrud Idrettshall ligger i fjellet under Senter Syd. Hallen drives av Oslo kommune, og gir plass til en rekke ulike aktiviteter:

basketball, håndball, fotball, innebandy, landhockey og rytmisk sportsgymnastikk. Det er også et privat treningssenter der, med variert utbygget tilbud, blant annet et eget treningsrom til muslimske kvinner.

Figur 6.3 *Det private treningssenteret er meget godt besøkt*

Klemetsrudhallen har inngang fra en tilkjøringsvei mellom garasjeanlegget og senteret. Inngangspartiet er nedslitt og lite innbydende. En lang korridor og et stort trappanlegg må forseres for å komme til bruksarealene. Atkomstarealene kunne med fordel vært utnyttet bedre og gjort mer innbydende. Daglig leder av treningssenteret etterlyser oppussing og oppgradering av inngangspartiet. Ansvarsforholdene når det gjelder drift og vedlikehold, virker imidlertid uklare. Det vil være delte meninger om et møtested her er ønsket, men trapperommet brukes mye i dag, først og fremst av skoleelever som sted å spise skolemat.

Tiltak med Klemetsrud idrettsball

Idrettshallen har behov for rehabilitering, og det er behov for oppgradering av inngangspartiet og trappen ned til hallen.

For guttene på ungdomsskolen er kunstgressbanen det viktigste møtestedet. Det var også mange ungdommer som mente at hallene bør være åpne for uorganiserte til trening og aktiviteter.

Også i beboermøtet oppstod en diskusjon om i hvilken grad idrettshallen og plashallen er tilgjengelige for uorganiserte i ferier og på helligdager. Ungdommen etterlyste tilbud for uorganiserte, mens representanter fra idrettslaget hevdet at hallen er fullbooket mellom kl. 15.00 og kl. 22.30 hver dag. Dersom plashallen skal ha et tilbud for uorganiserte, kreves ekstra bevilgninger, ifølge en representant fra idrettslaget. Det eneste tilbudet om ”åpen hall” for ungdom i bydelen har vært i Holmliahallen.

6.4 Ungdomsklubber

For ungdommen er *Mortensrud aktivitetshus*, en kommunal fritidsklubb, det viktigste innendørs møtestedet. Klubben holder til bak plashallen ved Mortensrud Idrettspark. Klubben har åpent hele året, fire dager og tre kvelder pr. uke. Klubben brukes mest av barn og unge i alderen 10 til 18 år, og ca. 250 barn og unge er innom i løpet av en uke, flest gutter. Noen hevdet at jentene ikke får lov av foreldrene å gå dit. De går helst på Røde Kors ressurscenter på mandager. Det er imidlertid en egen jentegruppe på aktivitetshuset.

Ungdomsklubben har vanlige ungdomsaktiviteter som bordtennis, diskotek, biljard, dans, data og leksehjelp. Aktivitetshuset skal fra våren 2010 drive en ”musikkbinge”, et mobilt øvingslokale for musikkaktiviteter. Klubben er også et sted der man bare kan møtes og prate.

Klubben blir beskrevet som en flott møteplass for ungdom, med flinke ansatte. Informantene mener det er viktig at de ansatte har god kompetanse. Likevel etterlyste ungdommen nye tilbud, uten noen nærmere forklaring på hvilke tilbud man ønsket.

Mortensrud nærmiljøcenter/Ungdomsbølgen er en frivilligsentral for ungdom og flerkultur.

Mortensrud Røde Kors ressurscenter har åpent 4 dager i uka, fra mandag til torsdag, og er først og fremst et innendørs møtested

med tilbud om leksehjelp, internett kafé, jentegruppe osv. De har lokaler i hovedbygningen på Mortensrud gård.

Figur 6.4 *Røde kors ressurscenter har tilholds sted i tidligere Mortensrud gård like ved Senter Syd*

6.5 Senter Syd

Senter Syd er det største kjøpesenteret i Bydel Søndre Nordstrand med det største og mest varierte butikktilbudet, flere kafeer osv. Senter syd er bygget som et tradisjonelt kjøpesenter over tre plan med innendørs butikk-gater. Det er direkte adkomst til T-bane i nederste plan. Mortensrud kirke ligger nær senteret, men den oppleves ikke som del av senteret. Som andre kjøpesentre har Senter Syd en introvert karakter. Omgivelsene rundt Senter Syd er åpne, og har få steder for utendørs opphold. Mennesker og aktiviteter trekkes innendørs og det er få vinduer og åpninger mot omgivelsene. Omgivelsene er dominert av T-banen og parkeringshuset på nordsiden, idrettsanlegget på sørsiden.

Figur 6.5 *Oversiktsfoto Senter Syd. Torget ligger til høyre for senterbygningen og mangler funksjoner og menneskelig aktivitet.*

Et torg er anlagt på østsiden i plan 2, men er lite brukt som møteplass. Hovedgrunnen til dette er at ingen naturlige atkomster til senteret skjer over torget. Inngangen fra T-banen vender mot nord og ligger en etasje lavere. Det er riktig nok trappeforbindelse fra T-banen og opp til torget, men de aller fleste foretrekker å gå rett inn i underetasjen i senteret. De som kommer med bil, parkerer i plan 1 eller 2 som begge har direkte forbindelse inn i senteret. Senteret har bare en vegg mot torget, de øvrige sidene av torget vender mot natur eller T-banestasjon. Dersom torget skal utvikles til en god møteplass, må det tilføres flere funksjoner og aktiviteter som tiltrekker seg mennesker.

Det finnes noen møteplasser med sittemulighet i senteret. En plass inntil kafeen i underetasjen er en del brukt som uformelt møtested. Det er noe uklart om bordene tilhører kafeen eller ikke.

Jentene på skolen var opptatt av Senter Syd og beskrev senteret som et viktig møtested både innendørs og utendørs. De ønsket flere benker og sitteplasser og et bedre butikktilbud, noe også

beboerne etterlyste. Ungdommen ønsket også flere og rimeligere kafeer.

T-banen i tilknytning til senteret ble av ungdommen beskrevet som et viktig utendørs møtested hele året. Man rett og slett ”henger” i trappa og møtes og prater der.

Figur 6.6 *T-banestasjonen på Mortensrud med trappa opp til torget*

Det foreligger planer om utvidelse av Senter Syd med flere butikker og tilbygg.

Tiltak i Senter Syd

Først og fremst savnes et sosialt og kulturelt innhold i senteret. En mulighet for å innarbeide nye funksjoner ligger i en samordning mellom planene for senteret og planene for idrettsparken, som også har et kulturelt og sosialt siktemål. En kan da tenke seg at torget på østsiden blir aktivisert ved at det bygges rundt med åpning og videre passasje til idrettsanlegget på sørsiden.

For øvrig vil senteret kunne få en sterkere møteplassfunksjon dersom sosiale og kulturelle aktiviteter blir bygget inn i det

eksisterende senteret og at det tilrettelegges for opphold og tilfeldige møter blant annet med flere ”gratis” sittebenker.

6.6 Søndre Nordstrand Muslimske senter

For deltakerne på beboermøtet var *Søndre Nordstrand Muslimske Senter* som holdt til i en brakke ved Lofsrud skole, et viktig møtested. Senteret er nå nedlagt. Søndre Nordstrand Muslimske Senter holdt åpent hele året og ble brukt omtrent hele døgnet, ifølge informantene. Det ble besøkt av minoriteter fra hele bydelen og av folk i alle aldre. Brakka ble brukt som moské med kulturtilbud og skolegang. Senteret ble beskrevet som et viktig møtested i sosialiseringen og for å forebygge rus og kriminalitet, og et sted for å gi informasjon om helse og oppvekst.

Det kom frem på beboermøtet at det har vært noen misforståelser omkring bruken av brakkene idet noen innvandregrupper hadde følt seg utestengt fra bruken av brakkene. Man forsøkte å klare opp i dette på møtet.

Figur 6.7 *Søndre Nordstrand Muslimske senter var et viktig møtested, inntil det ble nedlagt vinteren 2010*

Senterets skjebne

Lokalene var slitte og trengte oppussing. Brukerne manglet også tillatelse fra kommunen. Det var usikkerhet om kommunen ville tillate videre bruk, fordi kommunen ønsket å fjerne brakkene på grunn av at Lofsrud skole skal pusses opp. Kroken på døra ble satt våren 2010. Det fremgikk av beboermøtet at et viktig møtested dermed gikk tapt.

6.7 Stenhuset

Stenhuset drives av Søndre Nordstrand Innvandrereforening og er et viktig innendørs møtested for mange grupper, spesielt tyrkiske kvinner og barn og en del eldre som bruker stedet. Bygningen eies av Oslo kommune og har tidligere vært barnehage. Bygningen er en tidligere enebolig som ligger lett tilgjengelig fra gangveien over Mortensrudveien. Det er åpent dag og kveld hele året, 2 til 3 ganger i uka, og det tilbys dataundervisning, engelskkurs, leksehjelp m.m.

Figur 6.8 *Stenhuset har potensial til å bli et viktig møtested. Bygningen trenger vedlikehold og innvendig modernisering*

Tiltak i Stenhuset

Stenhuset er et vernet hus. Det har behov for generell oppgradering, utvendig og innvendig. Blant annet trengs bedre oppvarmings- og sanitæropplegg. Dette er en stor utfordring med foreningens svake økonomi, ifølge informantene.

6.8 Mortensrud kirke og Frikirken

Det var få informanter som nevnte Mortensrud kirke som møtested. Bare en beboer har nevnt menighetssalen som et sted der de avholder generalforsamling i borettslaget. Kirken har imidlertid en rekke aktiviteter og tilbud til beboere i området i tillegg til vanlige gudstjenester.

Mortensrud kirke er en relativt ny kirke som ble åpnet i 2002 og tegnet av arkitektene Jan Olav Jensen og Børre Skodvin. Kirken har fått en rekke arkitekturpriser for sin flotte arkitektur, bl.a. Houens fonds diplom.

Figur 6.9 *Mortensrud kirke ligger flott til, men litt avsondret fra senteret*

Kirken ligger rett sør for Mortensrud Senter, men oppleves ikke som en del av senteret fordi den ligger på en liten åskam og er omgitt av tett vegetasjon.

Mortensrud kirke har en rekke tilbud til barn og unge, bla speider, Mini-ten, et tilbud til barn fra 4. til 7. klasse. De har noe som kalles Puls som er et tilbud til ungdom på torsdager med middagsservering og gudstjeneste med ”band og trøkk” som det står på kirkens nettsider. Kirken arrangerer også en del turer for ungdom som kalles for Impuls. Kirken har søndagsskole for barn fra 4 år og oppover, og det er trilletreff med babysang annenhver tirsdag. Endelig er det seniortreff en gang i måneden på dagtid og det er kafé og matservering i kirken eller i menighetslokalene inn til kirken. Det er korøvinger og det er jazzband som også holder til der. Kirken brukes også til konserter av og til. (Kilde: Kirkens nettsider).

Oslo Søndre Frikirke har lokaler i en del av Senter Syd, med inngang på baksiden. Imidlertid har ingen nevnt dette som et møtested for lokalbefolkningen. Frikirken arrangerer Free-KidZ, et opplegg for barn annenhver tirsdag, med konkurranser, dans, mat og bønn. Frikirken samarbeider også med Mortensrud kirke og Filadelfiamenigheten i Søndre Nordstrand. (Kilde: Frikirkens nettsider).

6.9 Skolene og skolegården

Ungdommen beskrev skolene og skolegårdene som viktige møtesteder både innendørs og utendørs. Lofsrud ungdomsskole har en glassoverdekket gate som fungerer som et viktig møtested i skoletiden.

Tiltak ved skolene

Ungdommen etterlyste flere sitteplasser i glassgaten og på skolenes uteområder, men utover det kom det få forslag til tiltak på skolene eller skolegårdene.

Vedlikeholdet ved Lofsrud skole har vært forsømt. Valget står mellom oppussing og riving/nybygging. Etter vår oppfatning har skolen store kvaliteter, både arkitektonisk og bruksmessig, ikke

minst på grunn av løsningen med den sentrale glassoverdekkete gaten.

Figur 6.10 *Det overdekkete sentralrommet i Mortensrud skole fungerer som elevenes møteplass og samlingsrom.*

6.10 Andre utendørs møtesteder

Noen beboere nevnte generelt *turområdene* som viktige møtesteder for trening og fysisk aktivitet.

Stensrudvannet badeplass ble nevnt av beboerne som viktig møtested sommerstid. Badeplassen er for tiden under utbedring, men trenger bedre parkeringsplass. Muligheter for å etablere skøytebane vinterstid ble etterspurt.

Hvervenbukta ble ikke nevnt av noen av informantene til tross for at dette er en badeplass som brukes av folk i hele Oslo Sør. Det kan eventuelt ha noe å gjøre med kommunikasjoner, at man bruker Stensrudvannet, eller at våre informanter på Mortensrud ikke er så opptatt av sol og badeliv.

Grønmo Golfbane ble nevnt som et møtested om sommeren på dag- og kveldstid både for barn og voksne. Det var ønsket en utvidelse av banen fra 9 til 18 hull.

Endelig var det noen som nevnte *Lofsrud Gård* som et møtested først og fremst for jenter som driver med hester og ridning. Lofsrud Gård ligger bak plashallen. Her er det også hageparseller. Vi vet ikke hvordan og av hvem de brukes.

Leirskallen slalombakke ble nevnt av et par av jentene i ungdomsskolen. Ellers var det få som beskrev typiske vinteraktiviteter. Det kan henge sammen med at et flertall av informantene på skolen og på beboermøtet er av ikke etnisk norsk opprinnelse.

6.11 Møtesteder i boligområder og sameier

Vi har fått svar fra 4 borettslag/sameier: *Rudshøgda terrasse grendelag*, *Mikkelsbøgda borettslag*, *Brenna Velforening og Kantarellen terrasse borettslag*.

Rudshøgda terrasse grendelag har en ballplass og en lekeplass som brukes hver dag. Et område med plen brukes til aking vinterstid. Dette skaper en farlig situasjon fordi barna aker ut i gangveien. Som tiltak foreslår beboerne å etablere en ny plass bak Lofsrudshøgda 283.

De viktigste innendørs møtestedene for beboerne i borettslaget er Lofsrud legekontor, Klemetsrud idrettslag, Senter Syd og Søndre Nordstrand Muslimske Senter. Informanten fra grendelaget ønsker at legekantoret, som ligger i en brakke, skal rehabiliteres. De ønsket å fjerne brakken til Søndre Nordstrand Muslimske Senter som de mener er stygg, det er for mye søppel rundt den og den utvikler for mye støy.

Ut over dette viser beboerrepresentanten til Mortensrud Idretts- og Kulturpark (MIK) og ønsket om å styrke idrettstilbudet. Senter Syd burde hatt en kafé som er åpen i helgene, og som har en uteplass mot fotballbanen. Der er det sol og aktivitet. Beboerne savner eget grendehus til møter, fester og andre arrangementer.

Mikkelsbøgda borettslag beskriver lekeplassen i borettslaget og ved barnehagen som viktige utendørs møtesteder.

Beboerrepresentanten er spesielt opptatt av turveiene i området som viktige møtesteder. Beboerne setter stor pris på turveiene i Ljanselvdalen, men de burde vært forlenget langs Stenbråtveien og bort til stien langs Ljanselva mot marka. Det burde også vært en bedre og mer tilgjengelig gangvei over til Nordstrand-siden av Ljanselva. Tvers over gangveien ved borettslaget ligger det en grunnmur i skråningen. Her ønsker beboerne seg benker og tilrettelegging for grillplass. ”En liten idyll”, ifølge informanten.

De viktigste innendørs møtesteder er Senter Syd, Kafeen på Kantarellen bo- og rehabiliteringssenter, Stenbråten skole og Kirken/menighetshuset. Senter Syd beskrives som lukket utenfra, og at det burde vært vinduer i fasadene. Det ønskes en konkurrerende matvarebutikk, og inngangen til treningssenteret oppleves som ”lite innbydende”.

Kafeen på Kantarellen er stengt, og det er et ønske om å få den i gang igjen. Kirken beskrives som ”åpen kirke” med mange tilbud: utleie av lokaler, kor, eldretreff, babytreff og gudstjenester.

Brenna Velforening beskriver ballplassen ved Bratlie gård som en viktig utendørs møteplass for barn, ungdom og voksne. Den brukes til ballaktiviteter sommerstid og som skøytebane om vinteren. Velforeningen har lagt opp lys slik at den kan brukes til å gå på skøyter også om kvelden. Ballplassen ligger på en myr, og det er et stort ønske om å drenere området.

Informanten beskriver to andre utendørs møtesteder. En lekeplass ved Pasopveien trenger et gjerde, og på Riggtomta er det ønsket bord og benker.

Om innendørs møtesteder og behov sier informanten dette: Dal Brenna har ikke noe etablert innendørs møtested, det er et sterkt ønske om grendehus. Per i dag er Bratlie gård fraflyttet, og det vil være en god plassering for grendehus i forhold til flere nærmiljøer: Bilittkroken, Søndre Dal, Dalsåsen og Brenna. I dette området er det ca. 400 eneboliger. Nærmeste innendørs møtested for dette bomiljøet er Mortensrud senter. Brenna Velforening har vært i kontakt med Oslo kommune, som har fortalt at Bratlie gård skal legges ut for salg. Nærmiljøet trenger og ønsker et grendehus, og vil være svært fornøyd hvis Bratlie gård kunne få en slik funksjon.

Kantarellen terrasse borettslag har flere ballplasser og lekeplasser med benker, plen og bordtennis. Det er ikke beskrevet noen særskilte behov for tiltak i tilknytning til disse. De beskriver også bussholdeplassen og møteplassen Dal som utendørs treffsteder.

De har eget grendehus som leies ut til fester med mer. Det brukes til servering ved dagnader, julefester og liknende. Informanten beskriver grendehuset som ”et godt møtested som vi i borettslaget setter stor pris på”. Det er ikke angitt noen behov for tiltak.

6.12 Behov for nye møtesteder

Når det gjelder nye tiltak, kom det fram på beboermøtet at det viktigste ville være å få til en større delbydelspark. Dette bør være et vakkert og rolig uteområde, opparbeidet med lekeplasser og sitteplasser og tilplantet med trær. En slik park ville være av stor betydning spesielt for kvinner og barn. Parken kan vurderes som et eget tiltak eller innarbeides som del av Mortensrud Idretts- og Kulturpark (MIK). Når det gjelder innendørs møtesteder, prioriterte møtet å etablere et kulturhus som del av MIK.

Mortensrud Idrettspark- og kulturpark

Mortensrud Idretts- og kulturpark har fått midler fra Oslo Sør satsingen til å utarbeide en mulighetsstudie for en idretts- og kulturpark. Det er 4 idrettslag som har gått sammen om dette prosjektet: Klemetsrud Idrettslag, Grønmo Golf, Søndre

Nordstrand Rideklubb og Troll Karateklubb. Formålet med prosjektet er å få til en oppgradering av dagens friområde, og en tilrettelegging for idretts- og kulturpark på stedet. Et forslag som er utarbeidet av Asplan Viak i 2008 viser bl.a. et kulturhus sør for Senter Syd med torg og en multifunksjonsarena samt forslag om en flerbrukshall. Kulturhuset skal romme en flerbrukshall med ulike funksjoner, en blandet del med kontorer og møterom, mindre saler og bibliotek og en åpen foajé.

I tillegg inneholder forslaget nye kunstgressbaner og områder for lek, basket, flere ballbaner, skatepark, ridesenter med flere ridehaller og ridestier i området.

6.13 Oppsummering og anbefalinger

Større tiltak

Det er stort engasjement på Mortensrud for å få realisert Mortensrud Idretts- og Kulturpark. Det fremgår av forprosjektet og kostnadsberegningene at dette er et stort og ambisiøst prosjekt. Kanskje deler av prosjektet kan realiseres i et samarbeid med Senter Syd?

Senter Syd er et viktig uformelt møtested, ikke minst for ungdom. Det foreligger planer om en utvidelse av senteret på Mortensrud. Vi har ikke kjennskap til disse planene, men vil foreslå at man i planleggingen vurderer mulighetene for å opparbeide et utendørs torg ved å tilføre funksjoner og aktiviteter til plassen på østsiden av senteret. Senteret bør i større grad åpne seg mot omgivelsene, spesielt mot idrettsanleggene sør for senteret. Vi vil foreslå at representanter for MIK, representanter for bydelen og Oslo Sør-satsingen blir involvert i planene for Senter Syd.

Uavhengig av hva det blir ut av disse prosjektene, ønsker beboerne seg en delbydelspark på Mortensrud. Dette ble oppsummert som det viktigste *nye* tiltaket utendørs. Dersom MIK blir realisert, bør anlegg av en slik park inngå i planene.

Figur 6.11 Torget på Senter Syd er i dag en ødslig og lite brukt plass

Mindre tiltak

Det er behov for religiøse møtesteder for ulike grupper innvandrere. Dette bør utredes nærmere, blant annet for å vurdere ulike gruppers behov og muligheter for å samarbeide, slik det for eksempel er skissert i planene for Bjørndalhuset. Dette er også tema for et prosjekt på Romsås: ”Pandoras håp”

Som viktigste tiltak utendørs på *eksisterende* møtesteder prioriterte beboermøtet å anlegge varmekabler på kunstgressbanen. De viktigste tiltak innendørs var oppgradering av Stenhuset, faste lokaler for Søndre Nordstrand Muslimske senter, oppgradering av lokalene til Røde Kors ressurscenter og idrettshallen/plasthallen.

7 Oppsummering, drøfting og anbefalinger

I kapittel 2 lanserte vi noen problemstillinger som har dukket opp i løpet av kartleggingen. Nedenfor skal vi gå gjennom dem mer detaljert og gi våre anbefalinger.

7.1 Noen dilemmaer mht prioritering av møtesteder

- Møtesteder for hele bydelen versus møtesteder i delbydelene
- Forholdet mellom delbydelene – konkurranse eller samarbeid?
- Drift av eksisterende møtesteder eller etablering av nye møtesteder
- Enkle/kortsiktige tiltak eller større/mer langsiktige tiltak
- Formelle versus uformelle møtesteder, møtesteder for bestemte brukergrupper versus møtesteder for ”alle”
- Eksisterende møtesteder med utnyttet potensial versus etablering av nye møtesteder

Møtesteder for hele bydelen versus møtesteder i delbydelene

Studien har vist at Søndre Nordstrand er en topografisk oppdelt bydel. Mortensrud, Bjørndal, Prinsdal og Holmlia er bortimot egne verdener (Gjersrud-Stensrud har vi liten kunnskap om, bortsett fra arbeidet med badestrand i Stensrudvannet).

Informantene rapporterer om liten bruk av møtesteder i andre delbydeler enn sin egen. Det gjelder også for tilbud som er ment å

dekke hele bydelens behov som for eksempel svømmehallen og biblioteket på Holmlia. Vi vet ikke hva som kan være årsaken til det, men det er nærliggende å peke på den geografiske oppdelingen av bydelen. Dersom dette er et viktig hinder, kan bedre kommunikasjoner på tvers, både kollektivtransport og tur- og sykkelveier, være et svar.

Møtesteder for hele bydelen

Selv om beboerne primært føler tilhørighet til egen delbydel og eget nabolag, vil det være behov for noen møtesteder som er felles for hele bydelen. Dette kan være bydelsadministrasjonen, videregående skole, samfunnshus, større felles friområder og lignende. Siden bydelen er så topografisk oppdelt, blir det en særlig utfordring hvor en skal plassere slike felles møtesteder.

Bydelsadministrasjonen har en lite sentral plassering i dag, og fungerer ikke som noe samlende sted for befolkningen. De nye lokalene ved Rosenholm på grensen mot Opppegård ligger enda mer usentralt enn dagens bygning. Bjørnholt skole har også en viktig samlende funksjon, men heller ikke her er plasseringen god.

Vår kartlegging viser et behov for og ønske om flere bydelsovergrepene tilbud og møtesteder som for eksempel kino og kulturtilbud. Hauketoområdet som utgjør et naturlig tyngdepunkt i bydelen, både topografisk og trafikalt, kan ses som et mulig senterområde for hele bydelen. Dette er også i tråd med Oslo kommunes strategiske planer for knutepunktutvikling. Også på bakgrunn av våre funn vil vi anbefale at en vurderer muligheten for å utvide Hauketo til et samlende bydelssenter med blandet nærings-, kontor- og kulturformål, bl.a. kino og samfunnsal for større arrangementer. Hauketo vil også være et naturlig sted for lokalisering av bydelsadministrasjonen. En utvikling av Hauketo vil imidlertid være et mer langsiktig prosjekt.

Hvervenbukta er av noen informanter påpekt som et mulig område for utendørs arrangementer som kan samle hele bydelen sommerstid. Det vil også markere at bydelen har en vakker sjøside mot Bunnefjorden.

Møtesteder i delbydelene

Prioriteringer av felles møtesteder for hele bydelen må foretas i lys av delbydelenes ønsker og behov. Vi har notert at svært mange

forslag til tiltak går i retning av å styrke delbydelenes møtesteder. I mange tilfeller vil dette være riktig også i lys av et mer prinsipielt mål om integrering. Møteplasser lokalt vil trolig virke mer samlende, fordi beboerne vil måtte samarbeide om driften. I avveiningen mellom sentrale og lokale møtesteder ligger imidlertid nok et dilemma som bør diskuteres nærmere i forbindelse med prioritering av tiltak:

Forholdet mellom delbydelene - konkurranse eller samarbeid?

Vi har registrert en sterk ”vi-holdning” i noen av delbydelene og dermed stort engasjement for sin delbydel. Den andre siden av dette er en følelse av å komme i annen rekke. For eksempel mente beboere i Hauketo/Prinsdal at det var for lite lokalt initiativ til å skape noen utvikling. At delbydelene har ulik historie og tilblivelsesprosess kan delvis forklare slike forskjeller.

Beboernes sterke identifisering med sin delbydel har resultert i at noen ildsjeler har realisert store og viktige felles aktivitetstilbud og møtesteder, som for eksempel Bjørndal idrettspark. Det foreligger ambisiøse planer for Bjørndalhuset og for Mortensrud idretts- og kulturpark, og det er også laget planer for nytt torg på Bjørndal. Spørsmålet er i hvilken grad det er økonomiske muligheter til å realisere slike prosjekter i hver delbydel. Muligens bør man slå seg sammen på tvers av delbydeler eller samarbeide med andre aktører, for eksempel idretten eller eierne av kjøpesentrene. Det er lagt ned et betydelig arbeid i disse prosjektene, og det kan lett skape frustrasjoner blant ildsjelene dersom ikke noe av dette kan realiseres.

På den andre siden: Er det ikke rimelig å kreve *en* kommunalt drevet ungdomsklubb i hver delbydel i tillegg til de private? Vi snakker tross alt om en bydel på størrelse med Haugesund by hvor 9000 innbyggere er mellom 5 og 19 år.

Møtesteder for bestemte brukergrupper versus møtesteder for ”alle”

En kan på samme måte reise spørsmålet om det er mulig å realisere møtesteder for enkeltgrupper versus møtesteder for flere grupper av beboere/brukere. For eksempel har mange innvandrersorganisasjoner et ønske om religiøse og sosiale møtesteder. I hvilken grad skal en satse på kirker/moskéer for

enkeltgrupper og i hvilken grad kan en etablere møtesteder som kan benyttes av flere?

Denne diskusjonen dreier seg også om etablering av formelle versus uformelle møtesteder. I et integreringsperspektiv kan det være viktig å legge til rette for flest mulig uformelle møtesteder, som favner flere, fremfor formelle møtesteder rettet mot bestemte brukergrupper og bundne aktiviteter. I den grad det etableres medlemsbaserte møtesteder, for eksempel for medlemmer av et idrettslag eller andre frivillige organisasjoner, bør en søke å utforme tilbudet slik at det også kan nå uorganiserte. For eksempel var det et sterkt ønske om ”åpne” idrettshaller.

Drift av eksisterende møtesteder eller etablering av nye?

Vi har registrert mange møtesteder som trenger et mer systematisk opplegg for forvaltning, drift og vedlikehold (FDV). Informantene bekrefter dette. Dette er et generelt problem, som kan gjenfinnes i andre bydeler i Oslo.⁸ Problemet kan bl.a. henge sammen med mange ulike eiere med ansvar for hver sine delområder ofte kombinert med områder som ingen har noe definert driftsansvar for. Vi vil anbefale at det etableres et eget prosjekt for å utvikle en modell for systematisk FDV, for eksempel i likhet med den såkalte ”Hovedstadsaksjonen”, der offentlige og private samarbeider om drift og vedlikehold av offentlige byrom sentralt i Oslo.

Vi har som nevnt registrert mange møtesteder med et uutnyttet potensial, og med behov for oppgradering. Det reiser spørsmålet om man skal prioritere oppgradering av disse før man etablerer nye møtesteder. Det kan virke fristende og løfterikt å sette i gang nye tiltak, særlig dersom typen møtested ikke finnes fra før. Dessuten er det som regel både morsommere og det kan gi større signaleffekt å ”klippe snorer” enn å drive med det ”dagligdagse” og litt kjedelige vedlikeholdsarbeidet.

Likevel vil vi hevde viktigheten av først å ta vare på det en har før en etablerer nye tilbud og nye møtesteder med behov for drift og vedlikehold. Drift av møteplasser er avhengig av en viss kontinuitet, slik at forvaltningen kan legges opp over en lengre periode. Få ting virker mer demotiverende på ildsjeler enn at

⁸ Guttu m.fl. (2004): Bokkvalitet på områdenivå. NIBRnotat 2004:119.

midler de hadde regnet som sikre, plutselig uteblir. Spørsmålet blir dermed hvordan en kan sikre permanente driftsmidler.

Eksisterende møtesteder versus nye - mange møtesteder med uutnyttet potensial

Vi har på våre befaringer registrert mange utendørs møtesteder med stort forbedringspotensial. Det er mange og store arealer som ser sjukskete eller triste ut og har få aktivitetstilbud. Det gjelder for eksempel flere skolegårder, torget og gaten ved biblioteket på Holmlia senter, grøntområdet nedenfor kirken på Holmlia, torget på Mortensrud senter, plassen foran Prinsdal torg, Bjørndal og Hauketo senter. Det er snakk om både store og små steder med behov for så vel estetiske løft som tilrettelegging for opphold. I tillegg trenger disse stedene flere aktivitetstilbud for å fylles med mennesker. De har også behov for systematisk vedlikehold. Det finnes også innendørs arealer med potensial som møtested, som for eksempel inngangen til Klemetsrudhallen og Holmlia svømmehall, tømmerhytta og Stabburet på Prinsdal.

Vi vil anbefale at en samtidig med utredning av forvaltning, drift og vedlikehold vurderer hvilke steder en bør prioritere for oppgradering, hvilke nye funksjoner som kan legges til de eksisterende møtestedene osv. Det er viktig, slik den danske arkitekten Jan Gehl (2007) har påpekt, å samle aktiviteter i stedet for å spre dem. Noen møtesteder vil kreve få og enkle tiltak, mens andre må utredes i samarbeid med andre, eksterne aktører, f.eks. sentrene.

Små eller store tiltak – det kortsiktige eller det langsiktige

Datainnsamlingen viser et stort spenn i behov for tiltak, fra bedre FDV av alle slags møtesteder og etablering av enkle tiltak som flere benker - til store bydelsovergrepene tilbud som kino- og kulturtilbud. Det vil derfor være viktig å diskutere forholdet mellom små/enkle og kortsiktige tiltak versus store og langsiktige tiltak. Store prosjekter som for eksempel utviklingen av Hauketoområdet vil sannsynligvis gå langt utover Oslo Sør satsingen og må finansieres på annen måte.

Trolig bør en jobbe på kort og lang sikt parallelt. Det kan være av stor betydning å sette i gang overkommelige prosjekter, som kan gi viktige signaleffekter. En skal heller ikke undervurdere ”de små skrittets” betydning. For eksempel kan det se ut som det er behov

for en ”benkeaksjon”, en samlet plan for hvilke typer oppholds- og sittesteder en skal prioritere og hva slags sitteplasser som skal være hvor.

De kortsiktige tiltakene vil ofte være mindre kostnadskrevene og enklere å ta fatt på. Men tilsynelatende enkle tiltak krever også gjennomarbeidet og god planlegging. Mange etterlyser flere sitteplasser, men det å etablere gode sitteplasser på de riktige stedene er ikke alltid så enkelt likevel.

7.2 Ulike typer møtesteder – muligheter og utfordringer

Idrettsanlegg

Idrettsanleggene er, sammen med sentrene og skolene, de viktigste møtestedene i delbydelene.

Idrettsanleggene er av særlig stor betydning som møtesteder for barn og unge. De vanligste aktivitetene er fotball og andre ballspill. Mange ønsker utbedringer av eksisterende ballbaner, særlig er det behov for bedre lys, og det er ønsket varmekabler på kunstgressbanene. Det er også påpekt et behov for flere ballbaner for å løse kapasitetsproblemer.

Når det gjelder prioriteringer av hvilke anlegg som skal oppgraderes, og hvilke nye typer anlegg en skal prioritere, bør dette vurderes ut fra de føringer/bevilgninger som allerede er lagt inn i Kommunedelplan for idrett og friluftsliv. I vårt møtestedsperspektiv bør en også vurdere hvilke målgrupper en når med ulike typer anlegg.

En bør i tillegg vurdere i hvilken grad tilbud kommer de *uorganiserte* til gode. Ungdommene vi hadde kontakt med, hadde et tydelig ønske om flere tilbud til uorganisert ungdom, blant annet åpne haller.

Det vil også være viktig å vurdere *bredden* i aktivitetstilbudene. Et bredt og mangfoldig tilbud vil kunne nå flere brukere. Det vil være viktig å nå de litt større barna og ungdommen, spesielt jenter, med et attraktivt tilbud. En undersøkelse av ordningen med nærmiljøanlegg viste for eksempel en slagside i retning av ballbaner

på bekostning av andre typer aktivitetstilbud (Jones et al. 2000) En studie av planlegging av idrettsanlegg i Oslo viste samme tendens: En sterk satsning på nye kunstgressbaner samtidig med at Oslos største og viktigste svømmehall forfalt (Nenseth et al. 2006). (Fot)ball baner brukes mest av gutter, mens svømming er et aktivitetstilbud som kan brukes av alle, fra spedbarnsstadiet og langt opp i pensjonistenes rekker, og som er svært populært blant både gutter og jenter. Valget vil kanskje være om en skal gi et utvidet/bedre tilbud til de som vil spille fotball versus muligheter til de som vil svømme. Det fremkom mange ønsker om flere og bedre kunstgressbaner, men det er likeledes ønsker om lengre åpningstider i Holmlia svømmehall, også på søndager. I tillegg fremkom et ønske om å åpne svømmehallen på Hauketo skole.

Planleggingen av det såkalte PressPlay-området på Holmlia er ment å være et tilbud til denne aldersgruppen. Her bør en vurdere de erfaringer som foreligger fra forskningen, blant annet om jenters behov, se for eksempel Flemmen (2003), Schmidt (2004).

Kjøpesentre

Informantene beskriver kjøpesentrene som viktige møtesteder, ikke minst for ungdom. Kjøpesentrene og deres funksjon som møtested bør derfor inngå i bydelens drøftinger og prioriteringer av tiltak. Sentrene drives som kommersielle tilbud der offentlige myndigheter kan komme med innspill i forbindelse med planprosessen, men der en ikke har samme direkte muligheter for å styre virksomheten som det en har med kommunens egne tilbud.

Sentrene har en funksjon som et viktig uformelt møtested, der det er naturlig å gå innom på vei til og fra jobb/skole/hjem. Sentre kan oppfattes som en fortetning av mennesker, aktiviteter, bygninger og anlegg, trafikknutepunkt m.v. Et senter bør ligge sentralt og ha plass for lokale hendelser som tenning av juletre, 17.maitaler osv. Dette er funksjoner som er typiske for torg i gamle bysentre. På godt og vondt fungerer sentrene som stedets ansikt utad.

Tilbudet av butikker, kommersiell service, sosiale og kulturelle tilbud i Bydel Søndre Nordstrand er varierende og til dels nokså nødtørftig, med tanke på en bydel med 35.000 innbyggere. Våre informanter var generelt misfornøyd med butikktilbudet på sentrene. De etterlyser større bredde i tilbudet, flere kafeer, ikke

minst rimelige kafétilbud for ungdom. Vi registrerte at det på tross av en stor innvandrerbefolkning er få typiske innvandrerbutikker i sentrene, bortsett fra at alle har en større grønnsaksbutikk. En tidligere undersøkelse har vist at disse butikkene er viktige møtesteder for innvandrere (Ganapathy og Søholt 2000). Vi vet ikke hva som kan være årsaken til at det er så få innvandrerbutikker i bydelen. Noen beboere mente at befolkningsgrunnet ikke er stort nok. Trolig er også husleien for høy for mange.

I den første etterkrigstiden var sentrene sted både for offentlige og private service- og kulturtilbud, og fungerte som områdets hjerte og mest sentrale sted. Nå fungerer sentrene først og fremst kommersielt. Kulturelle og sosiale sider er i mindre grad ivaretatt. Det er ingen faste steder for kulturtilbud (kino, teater, konserter etc.) utover de arrangementene som måtte være i regi av biblioteker, skoler, kirker og frivillige lag og foreninger. Spørsmålet er om det er mulig å utvikle sentrene til i større grad å bli møtesteder både for kommersielle, kulturelle og sosiale aktiviteter, for eksempel ved at senterledelsen samarbeider med ildsjeler, lokale lag og foreninger.

Når det gjelder utbyggingen av *Senter Syd* på Mortensrud, vil vi anbefale at en vurderer funksjoner og bruksmuligheter på eksisterende torg. Informantene ønsker et utendørs torg og ønsker at senteret i større grad henvender seg til omgivelsene. Det gjelder ikke minst kontakten mellom senteret og idrettsanlegget på sørsiden. Vi vil også anbefale at de ansvarlige for Mortensrud Idretts- og aktivitetshus blir involvert i planleggingen for å se på muligheter for i felleskap å realisere behov som er fremkommet mht. forsamlingslokaler m.m.

Holmlia senter har med sin sentrale beliggenhet inntil tog- og busstasjonen en viktig funksjon som uformelt møtested. Biblioteket og nærheten til idretts- og svømmehallen forsterker senterets rolle. Sammenlignet med *Senter Syd* har det dessuten en mer utadrettet karakter med gågate, torg og uteservering.

Våre informanter ønsket et bredere butikktilbud og flere benker og uformelle møteplasser. Noen ønsket en overdekket handlegate. OBOS har planer for en utvidelse av senteret, etablering av et torg ved biblioteket og overdekking av gågaten. Samtidig er Samferdselsetaten er i gang med å opparbeide et nytt torg på den eksisterende bussholdeplassen. Vi har ikke studert disse planene i

detalj, men vi vil anbefale at en vurderer nøye hvilke funksjoner og aktiviteter den eksisterende plassen sør for senteret skal ha og hvilke funksjoner det nye torget skal ha. En bør også diskutere fordeler og ulemper med innglassing av gågaten. Dersom det resulterer i et mer lukket senter i likhet med Senter Syd, kan dette være uheldig.

Hanketo senter har et magert butikktilbud og lite trivelige plasser og omgivelser dominert av parkerte biler. I Kommunedelplanen for torg og møteplasser (KDP T+M) er den såkalte Trekanttomba prioritert for oppgradering. Det bør gjennomføres en helhetlig analyse av hele områdets potensial som senter for bydelen. Det vil innebære en større utbygging, der parkeringen legges under bakken.

Prinsdal senter har også et begrenset butikktilbud og er dominert av parkerte biler. Her bør det være mulig å få til et torg med uteplasser i tilknytning til den eksisterende kafeen. Velhuset kan med fordel få en tydeligere markering i senteret, og mulighetene bør utredes for mer aktiv bruk av Velhuset til åpne møter og kulturarrangementer. Prinsdal torg er prioritert i KDP.

Bjørndal senter ble foreslått oppgradert med torg m.v. i prosjektet "Områdeutvikling på Bjørndal". Arbeidet har imidlertid stoppet opp på grunn av manglende bevilgninger.

Skoler og barnehager

Skoler og barnehager er naturlige møtesteder for barna, ungdommen og deres pårørende. Vi har ikke vært på befaring i barnehagene, og få informanter har omtalt barnehagene som møtesteder.

Skolene har mange felles lokaler innendørs som festsal, kantine, svømmehall (Prinsdal) m.m. Disse stedene har trolig potensial for økt bruk som møtesteder for folk flest i nabolaget. Det kan være behov for et eget prosjekt, der en i samarbeid med skolene ser på muligheter og utfordringer ved å utvikle skolene som lokale møtesteder. Det er åpenbart at for eksempel den nye Bjørnholt skole har mange muligheter som et felles møtested, spesielt for beboere på Bjørndal og Mortensrud. Et prosjektarbeid med deltakelse fra beboerne, skolene, bydelen mfl. kan kanskje bidra til at beboerne utvikler større tilhørighet og identifikasjon med skolen, uansett om en har barn der eller ikke. Fokus bør være på

bruk av større felles samlingsrom, ikke klasserom, som kan være vanskelige å ta i bruk på grunn av vask og rydding. Det finnes viktig erfaringsmateriale om sambruk av både skoler og barnehager, se for eksempel Buvik og Cold (1995).

Skolegårdene fungerer som viktige uformelle møtesteder for barn og unge. Vi registrerte på våre befaringer at skolegårdene har relativt begrenset aktivitetstilbud og trenger systematisk vedlikehold og oppgradering. Undervisningsbygg har en prioritert plan over oppgradering av skolegårder i bydelen, noe av dette i samarbeid med Oslo Sør-satsingen. På de gjeldende skoler er FAU og elevene aktivt med i utformingen. Oppgraderingen vil gi barn og unge et bedre aktivitetstilbud. Vi har ikke hatt anledning til å vurdere de konkrete planene. Det kan se ut til at de voksne var mer opptatt av å gjøre noe med skolegårdene, enn ungdommen.

Det er en generell erfaring at aktivitetstilbudene i skolegårdene har en viss ”slagside” til fordel for gutters behov for (fotball)spill, se for eksempel Schmidt (2004). Det kan derfor være viktig å ha et særlig fokus på jenters behov. Flere forskere argumenterer for behovet for tilgang til natur, steder for det uplanlagte eller funksjonsåpne steder, det vil si steder som kan brukes til mange ulike aktiviteter. Det finnes mye litteratur om barn og unges ønsker og behov for utendørs aktiviteter, se bl.a. Flemmen (2003), Breivik (2001), Mjaavatn (1999).

Møtesteder for bestemte grupper – ungdom og eldre

Vi har ovenfor drøftet dilemmaet mellom møtesteder for bestemte grupper versus møtesteder for ”alle”. Selv om vi har understreket nødvendigheten av åpne møtesteder, vil vi argumentere for at det også kan være behov for møtesteder for bestemte aldersgrupper, som ungdom og eldre.

Ungdommen uttrykker et klart ønske om flere steder å være. *Ungdomsklubber* er et svar på dette behovet, men her er det et begrenset tilbud. Det er pr i dag to kommunalt drevne ungdomsklubber i bydelen, ”Låven” i Prinsdal og Mortensrud Aktivitetssenter. I tillegg driver bydelen tre juniorklubber, en på Holmlia, en på Låven og en på Stenbråten skole. I tillegg er det en ungdomsklubb på Åsbråten, drevet på privat basis. Utover dette finnes tilbud rettet mot ungdom i regi av menigheter, Røde Kors og lignende. Klubben på Åsbråten sliter med driften og

vedlikeholdet. Det har tidligere vært flere ungdomsklubber i bydelen. Flere informanter uttrykte frustrasjon over at man på den ene siden kartlegger behov for møtesteder, på den andre siden stenger etablerte ungdomsklubber. De hevdet at ungdomsklubber burde vært et lovpålagt tilbud.

Ungdommens behov retter seg både mot et bedre tilbud av ungdomsklubber/ungdomstreffsteder som kafeer, og mot et godt tilbud for organisert og ikke minst uorganisert idrett. Tilbudet på idrettssiden er relativt godt ivaretatt. Det blir drevet av frivillige organisasjoner/idrettslag, basert på kommunale planer for systematisk utbygging av anlegg i form av KDP for idrett og, ikke minst, finansiert med kommunale og statlige midler. Tilskudd fra tippemidlene står sentralt når det gjelder idrettsanlegg. Dette er en systematisk og varig finansieringsordning. Finansiering av etablering og drift av ungdomsklubber derimot er avhengig av årlige bevilgninger. En kan undre seg over hvorfor det har blitt slik.

Gutter og jenter forteller om ganske forskjellige aktiviteter. Gutter driver mest med idrett, spesielt fotball, og ønsker flere/bedre fotballbaner og åpne haller. Jenter har et noe bredere aktivitetsmønster: Går tur i nabolaget, driver med hest, noen få driver ski og trening. Det kan se ut som jenter i 9. klasse er mindre fysisk aktive enn guttene, ettersom sentrene med kafé og butikker ser ut å være viktige møtesteder for jenter. Jenter var spesielt opptatt av flere benker og sitteplasser både på skolene, ved sentrene og ved idrettsanleggene. En bør likevel være varsom med å trekke konklusjoner om jenters ønsker og behov mht aktivitetstilbud. Vi vet fra annen forskning at jenter er mer fysisk aktive dersom det finnes møtesteder som appellerer til dem, som for eksempel områder med natur, turn, jungellek o.l., se for eksempel Flemmen (2003) og Schmidt (2004).

En del ungdom ”henger” ved tog- og busstasjoner, på sentrene, ved kiosker eller bensinstasjoner, et typisk ungdomsfenomen som blant annet ble beskrevet i ”Street corner society” (Whyte 1943). At ungdom ”henger”, kan på den ene siden oppfattes som problematisk – de burde hatt et aktivitetstilbud i stedet. På den andre siden er dette en del av ungdomskulturen som det er vanskelig å komme utenom og som i tillegg kan ha positive sider.

En kan hevde at det er bedre å møtes enn å bare sitte foran PC-en hjemme.

Vi vet fra annen forskning at jenter og kvinner i større grad trener på private treningssentre fremfor å bruke kommunalt drevne treningstilbud i regi av idrettslag, fordi de private tilbud er bedre tilpasset kvinners behov, se for eksempel Rafoss og Breivik (2009). Det private treningssentret i Senter Syd har for eksempel et eget treningstilbud for muslimske kvinner. Det er også trening for innvandrerkvinner på Bjørndal Aktivitetshus og noe i regi av Familiesenteret på Hauketo. Det er videre etablert svømmekurs for somaliske barn, som ledd i Oslo Sør satsingen. Større oppmerksomhet bør rettes mot kvinners/jenters behov for fysisk aktivitet, ikke minst kvinner/jenter med muslimsk bakgrunn. Det er tankevekkende at gutter kan nyte godt av offentlig finansierte tilbud, mens jenter må søke til private institutter for å få dekket sine behov.

Møtesteder for eldre

Det er et eldresenter på Prinsdal. Frivilligsentralen på Holmlia og Gamle Klemetsrud skole benyttes også til aktiviteter som retter seg mot denne gruppen. Når det gjelder eldre innvanderne vet vi at parsellene og moskeene fungerer som møteplasser. I tillegg hadde Kantarellen bo- og behandlingssenter tidligere et kafètilbud som beboere har etterlyst. Vi har lite kjennskap til hvordan tilbudene til de eldre fungerer. Selv om Søndre Nordstrand er en bydel med relativt få eldre, er det åpenbart nødvendig med en bedre kartlegging av Eldres behov for møtesteder i bydelen, også for eldre innvandrere.

Religiøse møtesteder

Delbydelene har hver sine lokale kirker – Holmlia, Mortensrud og Prinsdal har alle nyere kirkebygg med lokaler for ulike typer aktiviteter (arbeidskirke). Beboere på Bjørndal bruker Klemetsrud kirke, som nylig er rehabilitert. De ønsker egen kirke, eventuelt i kombinasjon med Bjørndalhuset.

Vi har begrenset oversikt over andre typer religiøse forsamlingslokaler. Det finnes moskeer på Bjørndal og Holmlia. Moskeen på Mortensrud er (foreløpig) lagt ned. Siden Søndre Nordstrand er en bydel med stort innslag av beboere med annen etnisk/religiøs bakgrunn enn statskirken, vil vi gå ut fra at det er

flere grupper med behov for religiøse møtesteder. Spørsmålet er om det er mulig å samordne planer og ønsker ved for eksempel å etablere forsamlingslokaler som kan brukes av ulike religiøse grupper. Dette kan bl.a. avhenge av hvordan en ser på såkalt ”vigslede rom”. Det er uklart i hvilken grad forslagene til Bjørndalhuset og Mortensrud Idretts- og Kulturpark har lagt opp til bruk av samfunns/kulturhusdelen til moské.

Grende- og samfunnshus

En del borettslag bygget av USBL (Ungdommens selvbyggerlag) har egne grendehus, og beboerne beskriver disse som viktige møtesteder, som er i bruk til en rekke aktiviteter – fra generalforsamlinger, til møter, private fester, 17. mai arrangementer osv. USBL var i særlig grad opptatt av å legge til rette for et godt bomiljø i sine områder, og satset mye på egne grendehus. Det har vist seg å være en vellykket strategi. De borettslag/sameier som ikke har egne grendehus, etterlyser slike møtesteder. De fleste har behov for lokaler til alt fra barnedåp til konfirmasjoner, 50- års lag osv. Vi vet lite om hvor disse beboerne holder sine arrangementer. Det er et uttalt behov for grendehus/samfunnshus til både private og offentlige fester, store pakistanske brylluper, møter i små foreninger og lignende.

Friområder, parker, parsellhager

Bydelen har viktige *friområder* med turløyper og gangstier på Grønliåsen, ved Hvervenbukta, området langs Ljanselva og langs Ljabruveien. I øst grenser bydelen mot Østmarka.. Vi har begrenset oversikt over disse friområdene, men det fremkom ønsker om utbedringer på turveinettet på Grønliåsen og ved Ljanselva. Hvervenbukta har et stort potensial som møtested for hele bydelen.

Ved flere anledninger har beboere fremsatt ønsker om en Cricketbane.

Bydelen har ingen offentlige *parker*, slik det fremgår av Turkart Oslo Sør (Oslo kommune, udatert). Kvinner på Mortensrud med innvandrerbakgrunn etterlyste større parker med lekemuligheter som også kan fungere som uformelle møtesteder, spesielt for kvinner og barn. Området nedenfor Holmlia kirke har potensial til å bli en slik bydelspark.

Parsellbagene på Holmlia fungerer, så vidt vi har forstått, bra. Det finnes også parsellhager ved Lofsrud gård. Vi vet ikke hvordan disse brukes og få informanter har omtalt parsellhagene. Det bør likevel vurderes om det kan det være behov for parsellhager i de andre delbydelene også.

Vi har registrert at det er få som nevner typiske vinteraktiviteter, verken barn eller voksne har fortalt noe særlig om det. Vi vet derfor ikke om det er fordi de ikke driver noe særlig med vinteraktiviteter, eller om man ikke har tenkt på det enda intervjuene foregikk vinterstid. Det ble nevnt en akebakke, og et borettslag etterlyser bedre dekke for å kunne sprøyte og lage skøytebane vinterstid. Å etablere små, lokale skøytebaner og flere akebakker kan være enkle og billige tiltak for å få til utendørs aktiviteter vinterstid, for både barn og voksne.

Ikke desto mindre ligger to slalåmbakker i hvert fall delvis i bydelen, en på Sloreåsen og en i Leirskallen, begge brukes flittig, men det virker som om bydelens befolkning er lite aktive i denne idrettsgrenen. Dette til tross for at en av verdens beste alpinister Kjetil Andre Aamodt, er oppvokst på Holmlia og startet sin karriere i de samme bakkene. Det finnes slalåmutstyr til gratis utlån på i Holmlia sportsklubb. Men det viser seg at de som låner dette, som oftest skal kjøre i større bakker.

Møtesteder i borettslag og sameier

Svarene fra borettslagene viser at mindre barn finner sine møtesteder i borettslagets nærområde, gjerne på tun mellom bygningene. Noen slike uteområder har allsidig bruk, som grillplasser, oppholdsplasser med utsikt og ballplasser.

Borettslagene uttrykker et entydig behov for støtte til vedlikehold og forbedringer både av utendørs og innendørs møteplasser. Flere har uttrykt behov for innvendig oppgradering av grendehus.

7.3 Ti råd til bydelen

På bakgrunn av kartleggingen kan vi oppsummere ti råd til bydelen. De er ikke satt opp i prioritert rekkefølge:

1. Ta i bruk uutnyttet potensial

Mange møtesteder i Bydel Søndre Nordstrand har et uutnyttet potensial. Dels gjelder det muligheter til å forbedre møtestedet kvalitativt gjennom estetisk og funksjonell oppgradering. Dels dreier det seg om å introdusere flere aktiviteter. Gjennom dette kan man nå flere innbyggere og nye brukergrupper. Å utløse dette potensialet vil være en økonomisk måte å styrke bydelens møtesteder. Å ta i bruk flere lokaler i skolene og i barnehagene er ett eksempel på dette. Bedre utnyttelse av eksisterende lokaler og anlegg kan utredes gjennom et eget prosjekt.

2. Systematisk forvaltning, drift og vedlikehold

Forvaltning, drift og vedlikehold er et smertensbarn særlig når det gjelder offentlig forvaltede anlegg. Beboerne klager over forsøpote uteanlegg og forsømt vedlikehold av bygninger og uteanlegg. Etablering av nye møtesteder bør sees i lys av vedlikeholdsbehov, ustabil drift og forsøpling av eksisterende møtesteder. Et prosjekt for systematisk forvaltning, drift og vedlikehold bør igangsettes.

3. Enkle tiltak som benker, lys etc.

En ”benkeaksjon” bør settes i verk for å styrke utendørs byliv. Parallelt bør en del gangveier få bedre belysning og veidekke.

4. Styrk ungdomsklubbene

Ungdommen etterlyser steder å være utover idrettsarenaene. Det dreier seg spesielt om klubbtilbud, billige kafeer og andre steder hvor de kan være sammen innendørs. Det er særlig viktig å sikre ungdomsklubbene stabile driftsforhold. Bydelspolitikerne bør også arbeide for at dette tilbudet til ungdommen blir lovpålagt.

5. Sentrenes samfunnsansvar

For å være fullverdige møteplasser må sentrenes tilbud omfatte kulturelle og sosiale sider ved hverdagslivet i tillegg til kommersiell service. Dette vil fungere som en ”vinn-vinn” situasjon hvor ulike funksjoner kan nyte godt av en større samlet tilstrømning av mennesker. Sentrene bør være mer utadvendte med flere uformelle møteplasser med benker. I tillegg ønsker beboerne et bredere butikk-, service og kafétilbud.

6. Bedre kommunikasjoner

På grunn av topografi og veisystem må Bydel Søndre Nordstrand ha bedre kommunikasjoner på tvers dersom den skal fungere som et lokalsamfunn. Det gjelder både kollektivtransporttilbud og gang- og sykkelveier.

7. Forskjeller mellom delbydeler

Det er tydelige forskjeller (også kvalitative) mellom delbydelene i Søndre Nordstrand. Holmlia har viktige offentlige tilbud som bibliotek og svømmehall, mens Mortensrud har best butikktilbud. Disse forskjellene bør utjevnes gjennom systematisk planlegging.

8. Samordning av organisasjoner om bruk av møtesteder

Det er behov for flere grendehus/lokale forsamlingshus til større møter, generalforsamlinger og private sammenkomster. Mange ulike innvandrergreper har behov for religiøse og sosiale møtesteder. Bydelen må utrede hvordan en kan samarbeide om å utvikle møtesteder som kan brukes av flere grupper, norske så vel som innvandrere.

9. En vakker park i hver delbydel

Bydelen er rik på natur, men fattig på parker. Beboerne i bydelen ønsker vakre parker for lek, opphold og rekreasjon, steder hvor de kan møtes utendørs, gjerne kombinert med barnepass. Kvinner med innvandrerbakgrunn har spesielt meldt inn dette behovet.

10. Bydelsmøtesteder på Hauketo og Hvervenbukta

Det er få møtesteder som samler hele bydelen. Hauketo og Hvervenbukta har muligheter til å bli slike steder. Det bør settes i gang arbeid med tanke på å utvikle Hauketo som bydelscenter. Kino og kulturtilbud bør etableres her. Hvervenbukta bør utvikles som utendørs møtested felles for hele Bydel Søndre Nordstrand.

Litteratur

- Breivik, G. (2001): Oppvekst og frihet i et kontrollerende samfunn” i Jahr, E. (red.): Barn drikker ikke kaffe latte – om barn i by i Oslo. Norsk Form
- Buvik, K. og Cold, B. (1995): Skoler og nærmiljø. Samlokalisering og sambruk. SINTEF rapport
- Flemmen, A. (2003): Ekte lek og spontanidrett. Perspektiv på skolens uterom. Oslo. Landslaget for fysisk fostring
- Ganapathy, J. og Søholt, S. (2000): Store møter – små steder. Byggforsk prosjektrapport 286
- Gehl, J. (2007, oppr. 1971): Livet mellom husene. Udeaktiviteter og udemiljøer. Arkitektens forlag. København
- Henningsen, Erik, Gotaas, Nora og Feiring, Marte (2008): Møter med ungdom i velferdsstatens frontlinje: Arbeidsmetoder, samarbeid og dokumentasjonspraksis i oppsøkende ungdomsarbeid. NIBR-rapport 2008:02. Oslo
- Haug, Ellen (2006): Medvirkningsmøter i bydelene, innspill til kommunedelplan for torg og møteplasser. Civitas
- Jones, K. et al. (2000): Fysisk aktivitet i nærmiljøet. Evaluering av Kulturdepartementets nærmiljøanleggsordning
- Mjaavatn, P.E. (1999): Splitthopp, Epleslang og fotball. En rapport om barn og egenorganisert fysisk aktivitet. Oslo. Norges idrettsforbund

-
- Nenseth, V. Schmidt, L. og Skogheim, R. (2006): Kunstgress i vekst, svømmehall i forfall. Planlegging og prioritering av idrettsanlegg. NIBR rapport 2006:3
- Norsk Form (2006): Rapport prosjekt ”Kartlegging av barn og unges tilgjengelige uteareal” 2005. Norsk Form
- Oslo kommune (2009): Kommunedelplan for torg og møteplasser. Plan- og bygningsetaten.
- Ruud, Marit Ekne og Søholt, Susanne (2006): Møteplasser i multietniske utemiljøer: Innspill til Oslo kommunes kommunedelplan for torg og møteplasser. Byggforsknotat 83
- Schmidt, L. (2004): Skolegården, jungel eller luftegård. En studie av nærmiljøanlegg, barn og fysisk aktivitet i skolegården. NIBR rapport 2004:1
- Whyte, William Foote (1943): Street corner society. Amazon div.utgivelser.

Vedlegg 1

Tabeller

Tabell v.1.1 *Møtesteder på Bjørndal*

Navn	Type møtested inne/ute Bruksfrekvens	Bruker- gruppe	Aktiviteter	Forslag til tiltak
Bjørnholt skole	Inne og ute. Hele året. Dag, ettermiddag og kveld	Ungdom, voksne	Idrett, bibliotek, Fritidsaktiviteter, møtevirksomhet UngInfo Ungdomsbølgen	Tilgang til idrettshallen for ikke organiserte brukere. Sted å være inne om kvelden og i skolens ferier
Meklenborg idrettsanlegg	Inne og ute. Hele året. Dag, ettermiddag og kveld	Barn, ungdom, voksne	Football Helårs hoppbakke	Lys i bakken, kunstgress, vedlikehold, skiheis, utlån av mer sportsutstyr, vannkran
Bjørndal senter, Granberg torg	Inne og ute. Hele året. Dag, ettermiddag og kveld	Barn, ungdom, voksne	Innkjøp, henge, spise, babysang etc.	Benker ved RIMI, Oppgradere torget
Bjørndal grendehus og plassen utenfor	Inne og ute. Hele året. Dag, ettermiddag og kveld	Barn, ungdom, voksne, innvandrerkvinner, eldre	Mange aktiviteter, lavterskeltilbud	Reparasjon av vinduer og elektronisk anlegg Oppgradere hagen og plassen utenfor
Bjørndal kebab & pizza	Primært ute. Hele året, mest dag	Ungdom	Spise og henge	Oppgradere eksterior, sted å sitte inne
Bjørndal skole	Inne og ute. Hele året	Mest ungdom	Ballspill, henge i skolegården,	
Seterbråten skole	Mest inne. Hele året	Ungdom i alderen ca 10-13 år	Juniorklubb en kveld i uken.	Utvide til flere aldersgrupper
Nyjordebanen	Ute. Hele året, ettermiddag og kveld	Ungdom	Ballspill, henge	Oppgradering, estetisk opprusting
Islamsk kultursenter	Inne. Hele året	Barn, ungdom og voksne	Undervisning, håndarbeid, koranskole	
Karma Tashi Ling buddhistsenter	Inne. Hele året		Undervisning, meditasjon	
Gangveier i Grønliåsen	Inne. Hele året	Ungdom, voksne	Tur, utflukter	
Gangveier på Bjørndal	Inne. Hele året	Ungdom	Prater, rusler	Tilrettelegging ved lavvoen
Hvervenbukta	Ute. Sommer	Alle aldre	Bading, soling, gå tur, ferie St.Hans, grille	Bedre kulturtilbud hele året. Bedre bruk av paviljongen, felles grillplass

Tabell v.1.2 Møtesteder på Hauketo og Prinsdal

Møtested	Type møtested inne/ute Bruksfrekvens	Bruker- grupper	Aktiviteter	Behov for tiltak
Prinsdal friområde, ved Grønliåsen	Ute og inne Hele året Inne og ute	Alle	Turområde med lysøyne, bålplasser, idrettsanlegg, kunstgressbane, mm	Helhetlig plan for utvikling av området fra Prinsdal til Burud som kultur- og aktivitetsakse. Workshop for å fremme innspill. Bedre FDV Amfi for kultur og konserter Turvei for bevegelseshemmede Lys på kunstgressbanen og varmekabler Flere benker Sykkelloype, Boccia.
Prinsdals- hallen	Ute og inne	Medlemmer av idrettslag	Fotball, håndball	Har ikke åpen hall. Kan leies
Prinsdal senter	Ute og inne. Hele året	Alle	Butikker, kafé, uformelt møtested	Opparbeide torg med benker, beplantning, belysning osv. Fjerne noe av parkeringen Stenge veien ved Kiwi?
Lerdal fritidsklubb/ "Låven"	Inne. Åpningstid er på kveldstid	Ungdom.	Klubbaktiviteter, film, disco, "henger"	Oppussing, modernisering, flere spill. Mer plass til flere mennesker. Behov for oppgradering ute med benker Sette i stand stabburet ved låven
Hauketo/ Prinsdal Velhus	Inne. Brukes hver dag	Beboere/medle- mmer Mest private selskap	Mest private selskap? Stor sal med kjøkken Drives av Lions på kommersiell basis	Bedre skilting. Usikkert hvor mye velhuset brukes og om det er potensial for åpne møter, kulturtilbud og lignende. Behov for oppgradering av uteområdet.
Hauketo skole (ny 2009)	Inne og ute Hele året	Ungdom, foreldre	FAU forsøker å få kantinedrift, svømmehall, gymsal for uorganiserte. Skolegården	Behov for utstyr til kantinedrift på ettermiddagstid Svømmehall bør åpnes på kveldstid.
Hauketo senter og stasjon	Ute og inne. Hele året	Alle	Butikker, kafé, bibliotek, lekshjelpsenter, treningssenter	Mye skjer rundt stasjonen det foreligger planer for senterområdet. Behov for helhetlig planskisser med mulighetsstudier fra arkitekter/planleggere
Nebbejordet/ Rugdeberget grendehus	Inne. Hele året	Beboerne i borettslaget	Dans, møter.	Flott samlingslokale, men oppgradering av kjøkken med utstyr/servise, møbler.

Andre møtesteder:				
Tennisklubbhuset		Beboere, medlemmer	Møter/selskap. Må leies.	
Tømmerhytta ved Prinsdal friområde				Oppgraderes, har bare utedo
NAM/NAM (Hauketo) Jafs (Prinsdals torg) Rijoa (Prinsdal torg) Marabella (Pizza)			Private kafeer Kafé og biljard	
Prinsdal eldresenter (eneste eldresenter i bydelen)		Seniorer	Eldresenter Aktiviteter Få innvandrere bruker stedet.	?

Tabell v.1.3 *Møtesteder på Holmlia*

Møtested	Type møtested inne/ute. Bruksfrekvens	Bruker- Grupper	Aktiviteter	Kommentarer/ behov for tiltak
Lusetjern	Mest ute. Hele året, dag + kveld	Primært Barn, unge	Fotball, jogging, lufting av hunder, aking og skøyting på vinterstid, konsert på sommeren. Inngang til idrettshallen/ treningssenter Moonwalker danseskole	Bedre FDV Flere sitteplasser, bedre lys, flere tribuner. Varmekabler på kunstgressbanen. Reparasjon av ballbinge. Flere ballbinger Ny kunstgressbane Oppussing av klubbhus Holmlia PressPlay for uorganisert lek og møteplass for alle
Holmlia Senter inkl. området sør for senteret	Ute og inne Hele året	Alle	Butikker, legesenter med mer, kafé, bibliotek, uformelt møtested	Flere benker, eventuelt med takoverbygg Flere butikker ⁹ Større skatebane og ny basketbane sør for senteret Avklare funksjonene på torg sør i forhold til nytt torg øst for senteret og nytt planlagt torg
Holmlia bibliotek	Inne. Hele året. Vel 200000 besøk i 2009	Alle	Låne bøker, møtevirksomhet, leksehjelp, spill, film, x-box. "Lesefrø" for barn Studierom med PC Forfatterbesøk, Skriveverksted og div. arrangementer Uformelt møtested	Lengre åpningstider i biblioteket.
Skolene og skolegårdene	Inne og ute. Hele året	Barn og unge		Generell oppgradering av skolegårdene. Lusetjern og Rosenholm er vedtatt oppgradert. Flere benker, bedre belysning Muligheter for bruk av felles innendørs lokaler til møter og kulturtilbud bør utredes
Holmlia idretts- og svømmehall	Inne. Hele året	Alle	Håndball, innebandy, trening, kampsport, svømming	Flere sitteplasser, generell oppussing, bedre ventilasjonsanlegg i svømmehallen Lengre åpningstider i

⁹ OBOS har planer om utvidelse av Holmlia senter inkludert et nytt torg ved biblioteket

				svømmehallen Behov for å avklare organisering av FDV? Mulighet for uformell møtested ved kiosk?
Hvervenbukta	Ute og inne Mest sommer	Alle	Turområde, bading, Kafé, Galleri	Bedre og mer stabilt kafetilbud Flere kulturtilbud Bedre FDV Felles grillplass Flere benker og bedre belysning
Park/parselhager mellom Holmlia senter og Holmlia kirke	Ute. Hele året, Parselhager om sommeren	Alle	Gå tur Dyrke jorda Møteplass	Bedre FDV Generell oppgradering Ønsker penger til inngjerding, utstyr med mer
Søndre Ås gård	Ute og inne. Hele året	Alle, spesielt jenter. Besøksgård for barnehager	Riding, sommerleirer Kurs	Flere og bedre sitteplasser Belysning på gangveier
Søndre Holmlia Aktivitetssenter	Inne og ute.	Barn og ungdom	Dataspill, dans, disco, filmstudio, lydstudio, gymsal	Stabil drift og lengre åpningstider, flere aldergrupper Mer personale Generell oppussing og vedlikehold Åpne kulturkafeen
Holmlia kirke	Inne. Daglig, hele året	Alle	Gudstjeneste, Ungdomsklubben BbulK, Babysang Speideren, kor, Konsert m.m.	Lys på gangvei ved parkeringsplassen ved kirken
Andre møtesteder – Frivillighets-sentralen – Bertramjordet grendehus – Oslo-ungdommens motorsenter	Inne		Motorsenteret tilbyr trialkjøring, sommerjobb, sommerleir m.m. mye av tilbudet er tilrettelagt for barn/unge med nedsatt funksjonsevne	

Tabell v.1.4 *Møtesteder på Mortensrud*

Møtested	Type møtested inne/ute Bruksfrekvens	Brukergrupper	Aktiviteter	Kommentarer/Behov for tiltak
Mortensrud Idrettspark Kunstgressbanen Ballbinge, Basketbane, Plasthallen	Ute og inne Hele året, nesten hele døgnet	Barn, unge	Fotball, basket, et sted å være Håndball, turn, fotball, bandy	Bedre profilering (bli kjent) Rehabilitering og nybygg hall (MIK) Noen pøbelstreker Varmekabler, lys på kunstgressbanen Kunstgressbanen større kapasitet, sted å trene for jenter. Bedre lys på uteplassen, åpen hall
Mortensrud Aktivitetshus v/Plasthallen (samme som Klemetsrud fritidsklubb?)	Inne og ute Hele året, 4 dager/3 kvelder pr. uke, 10 måneder	Barn, ungdom 10 til 18 år., 5g i uka. Ca. 250 barn/unge er innom i løpet av uka, flest gutter.	Ungdomsaktiviteter, ballspill, prate, bordtennis, biljard, dans, leksehjelp.	Flott møteplass for ungdommer med flinke ansatte. Nye tilbud.
Mortensrud Røde Kors	Inne 4 dager, mandag – torsdag, 3 kvelder	Ungdom fra Mortensrud	Leksehjelp, Internett kafé, m.m.	Trenger sikrere drift, flere frivillige.
Turområder	Ute. Hele året	Alle		”Godt for helsa”:
Stensrudtjern badeplass	Ute. Sommer	Alle	Bade	Er under utbedring. Trenger bedre parkering. Ønske om skøytebane vinterstid
T-banen	Ute Hele året	Ungdom	”Henge i trappa”	
Fjellhallen Idrettshall og treningssenter	Ute. Hele året 08.00-22.00	Barn, unge, voksne	Basketball, Håndball, Fotball, Futzal, Innebandy Landhockey Rytmask sports gym.	Trenger rehabilitering Ønske om åpen hall for ungdom. Behov for bedre FDV og oppgradering av inngangspartiet.
Loftsrud Gård (ved plasthallen)		Mest jenter	Riding Hageparsell	?
Søndre Nordstrand	Hele året, omtrent hele	Minoriteter fra hele bydelen, alle	Brukes som moské	Slitte lokaler som mangler det meste.

Muslimske Senter (brakke ved Loftsrud skole)	døgnet	aldre	Sosialisering Kultur Skolegang	Mangler tillatelse. Kommunen vil fjerne lokalene. Proaktivt i forhold til rus og kriminalitet. Viktig for informasjon om helse, oppvekst osv.
Stenhuset, Søndre Nordstrand Innvandrereforening	Dag/kveld hele året, 2-3 dager i uka	Alle, spesielt tyrkiske kvinner og barn, eldre med innvandrerbakgrunn, også norske	Et møtested for alle lag. Trening, datakurs, engelskurs, leksehjelp, møtested for foreninger m.m.	Oppgradering og bedre utstyr, varme Brukerorganisasjonen har dårlig økonomi.
Grønmo Golf	Sommer, dag/kveld	Barn/voksne	Spille golf	Utvide fra 9 til 18 hull
Senter Syd	08.00-22.00	Alle		Nye butikker, flere (rimelige) kafeer. Jenter opptatt av butikktilbudet Flere benker
Skolene		Barn/unge		Ungdom etterlyser flere benker
Mortensrud kirke		Alle	Speider Mini Ten Puls Seniortreff Babysang Konsserter Kor	Ingen informanter har omtalt kirken som møtested.